

Broj 120. srpanj, 2018.

GLASNIK

Kotorvaroškog kraja

Izdavač:
Župni ured Rođenja B. D. M.
78220 Kotor Varoš
Tel./fax: 051 785 050
E-mail: mladi-kotorvaros@blic.net
www.kotorvaroskadolina.com

Redakcija: **Viktorija Barišić, Luca Koroman, fra Zoran Mandić, fra Juro Tokalić, fra Anto Šimunović, fra Petar Karajica, fra Marko Bandalo, fra Stipo Karajica, fra Stipo Marčinković**

Tiraž: 400 primjeraka
Tiska: JU "Centar za kulturu, sport i informiranje" Kotor Varoš
Časopis izlazi dvomjesečno
Cijena: 2 KM

Poštovani čitatelji!

Naš Glasnik izlazi gotovo dvadeset godina i ponosni smo na ovaj, za sve nas, veliki projekt. U ovom prošlom vremenu bilo je i uspona i padova. Često smo danima razmišljali što napisati ili objaviti a da Vas, vjerne čitatelje zanima. Uvijek smo nastojali biti oni koji će istinito prenijeti na papir bitnije događaje iz našeg kraja.

Dolaze nam sve teža vremena u finansijskom smislu te smo primorani na nepopularan korak: odrediti cijenu našeg Glasnika. Do sada je bio besplatan za čitatelje. Od prošlog broja cijena našeg Glasnika jest 2,00 KM.

Nadamo se da ćete shvatiti ovaj korak kao jedini mogući i opravdani.

Nastojat ćemo da i ubuduće na Vašim stolovima i na policama Glasnik bude glas nade i svjetlijе budućnosti iz kotorvaroške doline.

Uredništvo

Šaranje jaja

Vjernici, ili oni koji tek drže do običaja, uzelu su i ove godine u ruke vrećice s bojama i bacili se na posao bojanja jaja - na radost najmlađih ukućana, ili još bolje; šaraljke i na starinski način – kao naše majke i bake- našarati jaja. Ove godine smo na Cvjetnicu organizirali šaranje jaja u Župnom uredu. Žene koje su našle vremena i volje došle su u popodnevnim satima i krenule sa svojim kreacijama. Miladinka, Gara-Ana, Luca, Andja Tomić, Andja Marić – Seka, Klara, Ana i Mira Kovač Vidić pokazale su se kao prave majstorice u šaranju. Posebno tehniku šaranja pokazala nam je Ivka Jelušić, inače žena koja godinama osvaja nagrade i koja je poznata ne samo u Kotor Varošu već i Welsu sa svojim umijećem. Curka – Manda Zeba, koja nije mogla doći

poslala je prekrasno našarana jaja tako da smo mogli "skidati mustre" s njih. Ostala ekipa, Mira, Akica, Štefica Lidija, Sonja, Marijana nastojale su pratiti i svojim kreacijama i maštom bojati jaja. Pritekla im je u pomoć i Mira tako da što je vrijeme dulje prolazilo na njima je ostajala ljepša boja. I djevojke su na svoj način oslikale jaja a posebno Mira sa svojim „smajlićima“.

Jaja smo šarali za potrebe Caritas-a, točnije patronažne službe kao i za korisnike Doma za stare i nemoćne na Petrićevcu.

U kotorvaroškom kraju uz Uskrs vezani su različiti običaji. Većina njih se održala do danas. Najstarija tehnika šaranja jaja poznata po ovim prostorima je tehnika šaranja voskom. Iako je ta tehnika teška i iziskuje strpljenje i vrijeme ipak se očuvala do današnjih dana a kako žene rekoše "ako želiš lijepo i strpljivo našarati jaje treba ti najmanje pola sata za svako". Umijeće šaranja uskrsnih jaja oživljava se kroz obiteljsku tradiciju prenošenjem na mlađe generacije.

Stoga smo i mi poželjeli da se ova lijepa tradicija nastavi, da mladi vide od iskusnijih tehniku i način šaranja jaja kao i sam način bojanja jaja koji je isto tako važan.

Posebno najljepša našarana jaja ove godine darovana su našem biskupu msgr. Franji Komarici koji je na Uskrs imao svetu misu u Vrbanjcima. Tom prigodom uručena mu je košarica s najljepšim našaranim jajima - dar naših žena.

Viki

Uskršnja prodaja kolača

„Dobrota u riječima stvara povjerenje. Dobrota u mislima stvara dubinu. Dobrota u davanju stvara ljubav.“

Već nekoliko godina žene župa Kotor Varoš i Vrbanjci peku kolače za Božić i Uskrs, te su tako i ove godine ispekle kolače koje su ponudile župljanima. Ova prodaja je organizirana kako bi se pomoglo potrebitima. Hvala svima koji su kolače pripremili i darovali, a hvala i onima koji su svojim prilogom poduprli ovo plemenito djelo. Od ove korizmeno – uskrsne akcije od prodaje kolača i novčanih priloga prikupljeno je 560,00 KM. Tom korizmenom akcijom se daje značaj nedjelji kao Danu Gospodnjem kada se okupljamo oko obiteljskog stola i ono što bismo možda ostavili u nekom dućanu usmjeravamo na našu župnu zajednicu.

U ovoj akciji sudjelovale su: Borka i Mira Juričević, Ankica Verić i njezine kćeri, Janja i Viktorija Barišić, Anita Čatić, Dragica Tuzla, Manda Mandušić, Miladinka Marković, Štefica Kovač, Dušica Stolić, Klara Nikolić, Andja Marić, Jela Sakan, Jelica Đurić, Ana

Antunović, Milijana Andrijević, Mira Petričević, a svojim novčanim prilogom pomogla je Manda Marić.

Zahvaljujemo svima na uloženom naporu i pomoći te na sve zazivamo Božji blagoslov.

Viki

Uskrs radosniji kad su najmiliji na okupu

Uskrs je uvijek najradosniji i najljepši blagdan za nas, najveća naša kršćanska svetkovina, a danas slavimo spomen Kristova uskrsnuća, njegove pobjede nad smrću i nad grijehom, kazao je župnik fra Zoran Mandić iz Kotor Varoša, kojeg smo povodom ovog praznika posjetili

danas, kao i vjernike ovog kraja.

"Želim svim onima koji danas slave Uskrs da budu oni koji će nositi mir, jer su Kristove prve riječi upućene apostolima bile 'Mir vama'. Mir nam je prijeko potreban, a svjedoci smo da se na zemaljskoj kugli stalno zveče nekakvim oružjem, stalno nekim prijetnjama, a to nam nije potrebno", kaže fra Mandić.

Veliki broj vjernika koji borave u inostranstvu došao je u Kotor Varoš da proslavi ovaj praznik sa svojim najmilijima u rodnom kraju.

"Ovo je njihovo ognjište, ljudi rado dodu, dodu vidjeti svoje najmilije", kazao je fra Mandić i dodao da se Uskrs može osjetiti u Kotor Varošu.

Prema njegovim riječima, ljudi ovdje žive i tradiciju i svoju vjeru.

"Na drugim mjestima praznici su postali potrošački, ljudi čekaju da vide šta su dobili od poklona, a kod nas materijalni pokloni su šareno jaje, ali možemo se zagrliti, poljubiti, čestitati jedni drugima Uskrs i na taj način dajemo sebe otvorena srca", kazao je fra Mandić.

On poručuje svim vjernicima da budu otvoreni jedni prema drugima.

"Budimo oni koji nose Kristov mir, pravi istinski vjernici i onda ćemo sigurno doživjeti uskrsnuće", rekao je fra Mandić.

Istiće da godina imaju turnir u izboru najljepšeg i najšarenijeg jajeta, tako da se tome najviše raduju oni najmlađi. Tako je i juče bilo.

Vesela događanja Uskrsa

Uskrs, najveći kršćanski blagdan, proslavili su vjernici župe Kotor Varoš i Vrbanci. Na svetim misama okupio se veliki broj vjernika. Bogu hvala Uskrs smo proslavili svečano, s pjevanjem liturgijskih uskrsnih pjesama. Pjevanje liturgijskih pjesama vodio je Vinko Jelušić uz pomoć Igora Verića.

Nakon svete mise bilo je druženje uz tradicionalni izbor najljepše našaranog jajeta. Vrlo je teško od prekrasno šaranih jaja izabrati baš „ono“ najljepše. Prvu nagradu za najljepše našarano jaje osvojio je Željko Jelušić, druga nagrada pripala je Katici Škrobić, treća Mijatu Zeba (Rusovom) i četvrta utješna nagrada pripala je Josipi Marković.

"Djeca trče držeći jaja u žlicama i to je mališanima zabavno, jedva čekaju da dodu, žive od godine do godine za takve stvari", dodaje fra Mandić.

Vjernici kažu da je Uskrs veliki praznik, koji se provodi s porodicom, prijateljima i dragim ljudima.

Dragan Juričević, mještanin Kotor Varoša, ističe da oko 250 katolika stalno živi u Kotor Varošu, ali da ih u dane praznika bude i po nekoliko hiljada.

"Uskrs je naš najveći kršćanski blagdan, a u kućama se proslavlja tradicionalno, svi budemo na okupu", kaže Juričević.

On priča da se prije mise u njegovoj porodici na uskrsnjem doručku okupilo njih dvadesetak.

"Na trpezi se moraju naći šarena jaja, kruh i kuhana šunka, a onda naravno i sve što nam naprave naše domaćice", kaže Dragan.

Dodaje da u Kotor Varošu u dane praznika bude veoma živo jer veliki broj njihovih sugrađana koji žive u Hrvatskoj, ali i drugim zapadnim zemljama rado koristi slobodne dane da posjeti najmilije.

"Mada, djeca su ona koja se najviše raduju ovom prazniku, jer osim šarenih jaja dobijaju i peretak, a pored toga uvijek se nađe i poneki poklon pa ne čudi da oni uživaju u ovom danu", priča Juričević.

S njim se slaže i mještanka Ivka Jelušić, koja ističe da je presretna jer joj je skoro cijela familija na okupu.

"Evo, stigla nam je nedjelja, veliki praznik, Uskrs. Jučer i prekučer odradili smo sve po običaju. Pripremali smo se. Danas cijela porodica je došla u crkvu. Svi zajedno prije doručka smo se pomolili, a na trpezi su se našli suho meso, sir, jaja", priča nam Ivka.

Njena kuća je puna unučića koji su jedva dočekali Uskrs.

"Poslije mise se vraćamo kući i sa svečanom trpezom i sa radošću provodimo najveći praznik, Uskrs", kaže Ivka.

Preuzeto: Nezavisne novine

Kiša nam je malo pokvarila raspoloženje, ali nismo dozvolili da to utječe na zabavu koje su organizirali i sponzorirali za najmlađe Zlaja, Željo i ostali iz ekipe Wels. Kao i svake godine, za najmlađe je upriličena zabava nosanja jajeta u žlici.

Bilo je veselo i zanimljivo gledati ih koliko se trude da im jaje ne ispadne. Najspretniji u nošenju jajeta u žlici su bili: Ivan Kovačić, Nikol Miškić, Ivona Marković i Ivan Šimunović.

Viki

Biskup Franjo Komarica u Vrbanjcima

Na Uskrs 1. travnja 2018. u Vrbanjcima u 15,00 sati svečanu svetu misu predvodio je msgr. dr. Franjo Komarica, biskup banjalučki uz koncelebraciju fra Jure Tokalića, upravitelja župe Vrbanjci i fra Zoran Mandića župnika u Kotor Varošu.

Biskup je u propovijedi istaknuo da je Uskrs presudan događaj za cijeli ljudski rod za svakog pojedinca i vječnu budućnost. On je podsetio na riječi koje su andeli uputili ženama na Kristovom grobu: „Što tražite mrtvoga među živima? Nije ovđje, nego uskrsnuo!“ Od tada ne prestaje zadatak Isusovih učenika tj. svih članova Kristove crkve, da riječi andela i osobno svjedočenje prenesu drugima – da je Isus Krist, jedini, obećani Spasitelj svijeta i

svakog čovjeka, svakog ljudskog života, da je pobijedio najvećeg neprijatelja života - smrt,

Prema njegovim riječima danas je važno da svi oni koji slave najveći kršćanski blagdan, u svom svakodnevnom životu pokazuju da istinski čvrsto vjeruju u uskrslog Krista i istinitost riječi da je „Krist uskrsnuo treći dan po Svetom pismu“

Nakon blagoslova novih postaja Puta križa, blagoslova dvorišta i po završetku svete mise za sve prisutne pripremljen je zajednički ručak te se druženje nastavilo zajedno sa Biskupom i okupljenim mnoštvom.

Viki

Blagdan Uzašašća Gospodinova (Spasovo)

Blagdan Uzašašća Gospodinovo ili Spasovo, koji se slavi 40 dana poslije Uskrsa, proslavili smo 10. 5. 2018. Prema Svetom pismu, Isus je 40 dana poslije uskrsnuća ostao na zemlji i ukazivao se apostolima.

Spasovo se posebno slavi u Zabrdi i na starom groblju u Rujevici. Svetu misu i blagoslov polja u 11 sati na groblju Zabrdje predvodio je fra Juro Tokalić, a u koncelebraciji je bio i fra Juro Stipić. U Rujevici blagoslov polja i sv. misu predslavio je fra Zoran Mandić. Nakon sv. Misa i Zabrci Rujevčani su pozvali sve prisutne na zajednički ručak i druženje.

Kako na Spasovo tradicionalno Zabrci održavaju nogometni turnir to su i ove godine organizirali. Ekipе su bile spremne. Nakon turnira uslijedilo je druženje do kasno u noć jer su se okupili brojni izbjegli Zabrci i ne samo oni, mnogi vjernici su došli iz drugih krajeva te je tog dan bila prigoda za ugodene susrete sa stariim prijateljima i znancima.

Viki

Proslava sv.Leopolda Bogdana Mandića

U subotu, 12. svibnja 2018. svečano je proslavljen sv. Leopold Bogdan Mandić u filijalnoj crkvi u Zabrdju. Svečano misno slavlje predvodio je fra Marko Bandalo, uz koncelebraciju domaćih svećenika. Prije sve misе vjernici su imali priliku i za isporijed.

I ove godine sv. Leopold je sabrao raspršene župljane kotorvaroškog kraja. Došli su sa sve četiri strane svijeta kao što to župnik fra Zoran reče. Vrijeme da se pomole sv. Leopoldu, a i da se susretu da svojim dragim rođacima, prijateljima.

U prigodnoj propovijedi fra Marko je istaknuo lik i

djelo sv. Leopolda, naglasivši kako se Bog može poigrati s ljudskim životom. Iako neugledan i odbačen od braće sv.

Leopold će postati svetac kojem u će se slijevati mnoštvo ljudi

po riječ utjehe i ohrabrenja, od onih običnih do onih uglednika

i moćnija onoga vremena. U susretu s njim, ljudi su

doživljavali što znači susret s ljubavlju i milosrđem i od njega

su odlazili bitno drugačiji.

Na kraju sve misе župnik fra Zoran Mandić se

obratio prisutnim vjernicima i rekao da je krajnje vrijeme za

sanaciju crkve u Zabrdju. Sami vjernici su mogli vidjeti vlagu

koja probija kroz zidove, prozore koji nisu sigurni kao i strop

koji se počeo urušavati. Pozvao ih je da zajednički pomognu

da se crkva sanira i uredi.

Nakon svete misе Zabrci su po običaju pripremili

ručak za sve prisutne. Našlo se ića i pića pa su mnogi ostali u

ugodnom i veselom raspoloženju.

Viki

Tijelovo

Danas 31.5.2018. slavimo Tijelovo. Riječ je o blagdanu koji se slavi u prvi četvrtak poslijе nedjelje Presvetoga Trojstva.

Taj se blagdan u nekim hrvatskim krajevima zove i Brašančev, a naziv potječe iz 18. stoljeća. Riječ Brašančev dolazi od riječi brašno, od čega se pravi kruh, a kruh u pretvorbi u svetoj misi postaje Kristovo Tijelo. Blagdan je ujedno spomen na ustanovljenje Euharistije na Posljednjoj večeri, na Veliki četvrtak prije muke Isusa Krista.

Svetkovina Tijelova povezana je i s procesijama. Prva Tijelovska procesija održana je u Kölnu sedamdesetih godina 13. stoljeća, a taj se običaj u 14. stoljeću proširio po mnogim katoličkim zemljama. U procesiji svećenik u monstranci (pokaznicu) nosi posvećenu hostiju, dok puk pjeva, molí i nosi cvijeće.

I mi smo danas proslavili Tijelovo svetom misom u 11,00 sati u župnoj crkvi. Misno slavlje predvodio je Fra Juro Tokalić. Svete misije su bile u Zabrdju i Vrbanjeima.

Okupio se lijeđ broj vjernika jer je Tijelovo uvijek četvrtkom, mnogi naši vjernici spoje taj dan s vikendom, dodu na svetu misu i provedu vrijeme s obitelji.

Fra Zoran Mandić

Blagoslov polja i mise na grobljima u župama kotorvaroške kotline

Ovogodišnji blagoslov polja i sv. mise na grobljima započeli smo 23. travnja 2018. na Jurjevo svetom misom u blagoslovom polja na groblju Slatini i završili smo 9. lipnja na groblju u Šibovima - Novo Selo.

Obredi blagoslova polja drže se odavnina po grobljima, tako da svako groblje ima svoj blagoslov.

Lijepo vrijeme, želja za blagoslovom i posjet grobovima dragih, uz zazive Svih Svetih, privukli su one koji drže do svetih običaja i uvjerenja da je Bog Stvoritelj, da sve uzdržava i svime upravlja. Najposjećenija groblja i najveći broj vjernika bio je na grobljima Zabrdje i Podbrde.

Nakon svetih misa i blagoslova na većini groblja bio je pripremljen ručak za sve nazočne a za to su se pobrinuli sami vjernici u čijem mjestu je groblje uz pomoć ljudi koji vode brigu o grobljima.

Hvala svima koji su sudjelovali na uređenju i čišćenju te u pripremi ručka za „užinare“.

Viki

Tužna obiljetnica

Na današnji dan 11.6.1992. godine doživjeli smo veliku bol i strašnu tugu. Mnogi od nas izgubili su svoje najmilije, doživjeli velika poniranja. Zašto??? I danas se pitamo zašto...čemu sve to... Kakvi su to bili ljudi koji su svoje dojučerašnje susjede i prijatelje odjednom gledali nekim drugim očima i bili spremni ubiti, povrijediti ili poniziti. Svetom misom u 18,00 sati pomolili smo se za sve izgubljene živote, mladost koja je nestala, i molili Gospodina da se to nikada više ne dogodi, da

Gospodin dadne razuma svim ljudima da nikada više ne dodu u ovakvo iskušenje – ubiti čovjeka i ponašati se kao da se nije ništa dogodilo.

Mnogo je pitanja na usnama i u sreću a teško je dati odgovore. Kako dati odgovor na pitanja zašto smo prognavi ili ubijani? Zašto mučenja, batine ili poniranja svake vrste?

Znamo samo jedno: ne smijemo ugasići svoja ognjišta, niti zaboraviti tolike patnje i žrtve.

Molimo nebeskog Oca da nam pomogne ponovno oživjeti svoj rodni kraj a našim dragim pokojnimima koji su dali svoje živote neka Gospodin dadne mjesto u Kraljevstvu nebeskom.

Fra Zoran Mandić

Hodočašće sv. Ivi u Podmilačje

Više desetaka tisuća vjernika i hodočasnika u nedjelju 24.6. je, u svetištu Podmilačje kod Jajca, najvećem nemarijanskom svetištu u Bosni i Hercegovini, nazočilo središnjoj misi na kojoj je provincial bosanskih franjevaca fra Jozo Marinčić istaknuo da je najveća kriza kršćanima nastupila zato što su Boga maknuli s prvog mjesta i molitvu izbacili iz obitelji.

Kriza nas kršćana, neću reći kriza materijalistička, nego kriza nas kršćana jest što kršćanin više ne molí, što se molitva više ne čuje u našim kućama i u našim obiteljima. Ne stavljamo Boga na prvo mjesto! Rekao je provincial Bosne Srebrene fra Jozo Marinčić.

Pred vjernicima iz BiH, Hrvatske i drugih europskih zemalja, ocijenio je da je kriza obitelji ustvari kriza molitve i pozvao vjernike da u vremenima velikih iskušenja prestanu s kukanjem i okrenu se vlastitoj budućnosti. Ugleđajmo se na Sv. Ivu, da možemo biti ljudi molitve i ljudi susreta s Bogom, istaknuo je.

Svetište sv. Ive u Podmilačju kod Jajca poznato je u narodu kao mjesto gdje dolaze brojni vjernici s nakanama moliti za bolesnike. Svetu misu u subotu navečer predvodio je Vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić koji je upozorio da današnji ljudi griješe time što su "pokvarili djecu" prepustivši društvo da ih odgaja umjesto da to čine oni sami.

Postala je tradicija da iz naše župe mnogi vjernici idu pješice. Tako je bilo i ove godine. Skupina hodočasnika od najmlađih do najstarijih, njih oko 180 krenulo je u ranim jutarnjim satima put Podmilačja. Hodočasnike je predvodio fra Juro Tokalić, župnik župe Sokoline u Vrbanjci.

Nakon molitve i blagoslova u župnoj crkvi u Kotor Varošu, hodočasnici su krenuli prema Sokolinama, gdje je kotorvaroški župnik fra Zoran Mandić predvodio sv. misu za njih. Ove godine hodočasnike je pratila kiša ali vjerni svojim zavjetima koje su nosili nije im smetala te su bez problema (mada mokri) stigli u Podmilačje.

Druga skupina, njih 50ak krenula je prema Podmilačju ranije. I oni su primili blagoslov na Lukama.

Hodočašće samo po sebi podrazumijeva, mir, pokoru i molitvu. Na putu prema Podmilačju, hodočasnici su razmatrali put križa, molili krunicu sv. Ive i Gospinu; te se uz ispit savjesti pripremili za svetu ispovjed.

Ovom prigodom zahvaljujemo svima koji su ih pratili na njihovom putu u svojim molitvama ali i osvježenjem.

Viki

Petrovo u Bilicama

Iako je vrijeme bilo vrlo promjenljivo minulih dana, ipak je u subotu 30. 6. 2018. godine u Bilicama bilo lijepo i sunčano. Na tom groblju skupio se veliki broj Bilčana i ostalih štovatelja sv. Petra i Pavla. Misno slavlje predvodio je jajački gvardijan fra Anto Šimunović uz koncelebraciju fra Marka Bandala i domaćih svećenika.

U svojoj propovijedi fra Anto je oslikao likove ove dvojice Velikana crkve i istaknuo njihovu ulogu u nastanku crkve i širenju radosne vijesti. Obojica su imali dva imena, što je znak njihove promjene u životu. Šimun-Petar bio je promjenljive naravi, ali ipak u ključnim trenucima iako je svoga Učitelja zatajio, ispojedio je svoju vjeru u njegovo Božanstvo i dobio jamstvo da će na temeljima njegove vjere biti sagradena crkva. Pavao je bio i školovani i gorljivi progonitelj Isusovih sljedbenika, a nakon obraćenja veliki Apostol koji je pronio Radosnu vijest širom tadašnjeg poznatog svijeta.

Na kraju svete mise za sve prisutne pripremljen je ručak a mnogi Bilčani su otisli obići svoje kuće. U Bilicama ima već nekoliko obnovljenih kuća, a ove godine ako Bog da Bilice će dobiti i struju.

Bilice polako ali sigurno oživljavaju i pozivaju ako ne na povratak bar na češći dolazak i obilazak.

Na sami dan blagdana sv. Petra i Pavla imali smo sv. Misu u župnoj crkvi u 8 sati.

Fra Zoran Mandić

Fra Josip Markušić (1880-1968) - 50.godišnjica smrti

Jedina je opasnost da se ne pokažeš čovjekom. Smrt je manja opasnost!

Riječi iz naslova teksta pripadaju fra Josipu Markušiću (1880.-1968.), jednom od najznačajnijih i najutjecajnijih bosanskih franjevaca 20. stoljeća. Zapisa ih je nakon Drugog svjetskog rata, a odnose se na ratne i poratne godine u Jajcu gdje je Markušić u to vrijeme djelovao. Markušić je u vrijeme rata, skupa s drugim fratrima u jajačkom samostanu, pomagao ljudima koje je ondašnji ustaški i nacistički režim progonio. Samostanska vrata su bila otvorena svima, neovisno o vjerskoj i narodnoj pripadnosti i mnogi su ljudi upravo u samostanu pronalazili utoчиšte u prevrljivim i opasnim ratnim vremenima.

Fra Josip Markušić se rodio u selu Čepku kod Kotor Varoša. Za svećenika je zaređen 1904. godine, nakon čega je kratko vrijeme bio u Jajcu, da bi onda bio poslan u Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visoko gdje je predavao grčki i bio i direktor Franjevačke klasične gimnazije. Nakon službovanja u Visokom, Markušić je bio gvardijan u Jajcu (1915.-1916.), župnik u Kotor Varošu (1916.-1919.), gvardijan u Sarajevu (1919.-1922.), te ponovno u Jajcu (1922.-1928.). Za provincijala Bosne Srebrenе biran je tri puta: 1928.-1931.; 1949.-1952.; 1952.-1955. Nakon prve službe provincijalstva bio je i gvardijan u Beogradu (1931.-1939.) u kojem je skupa s poznatim i cijenjenim slovenskim i jugoslavenskim arhitektom Josipom Plečnikom nastojao dovršiti započetu crkvu Sv. Ante. U vrijeme Drugog svjetskog rata boravio je u samostanu u Jajcu, u koji se nakon druga dva provincijalstva (1949.-1955.) ponovno vratio u mirovinu gdje je umro 1968. godine.

O fra Josipu Markušiću postoje različiti sudovi i unutar Franjevačke provincije Bosne Srebrenе i unutar Katoličke crkve, a i općenito u javnosti. Dok ga dio ljudi u Katoličkoj crkvi s pozicija revisionističke i antijugoslavenske historiografije i kroatiziranog i autoviktimološkog katoličanstva pokušava diskvalificirati kao izdajnika Katoličke crkve i suradnika komunističkih vlasti, drugi smatraju da je zahvaljujući ponajviše njemu i njegovoj

mudrosti opstala Franjevačka provincija Bosna Srebrena, koja se nakon Drugog svjetskog rata našla u iznimno teškom položaju kao uostalom i druge vjerske zajednice.

Fra Josip Markušić je uvijek na prvom mjestu i s neskrivenim ponosom isticao da je bosanski franjevac i katolički svećenik, i bio je snažno i nepokolebljivo privržen svojoj bosanskoj franjevačkoj provinciji i Katoličkoj crkvi. Kad je riječ o njegovom razumijevanju redovništva, svećeništva i odnosa prema Crkvi, bio je čovjek svoga vremena, zastupao je, s današnje točke gledišta, tradicionalne crkvene i teološke stavove, vjernost Provinciji i Crkvi, i inzistirao je na praktičnom životnom čudoređu.

Kad je riječ o njegovim političkim stavovima, za sebe je govorio da je „okorjeli bosanski Hrvat“, da je „Bosna srce Jugoslavije“, jer se plašio cijepanja BiH, ali je pritom često više isticao svoju ljubav prema Bosni, nego prema nacionalnoj pripadnosti. Bio je kritičan i prema hrvatskoj i srpskoj politici u vremenu Kraljevine Jugoslavije, i često puta razočaran što svojim postupcima i pisanjem razbijaju jugoslavenstvo koje je on vidiо kao širu zajednicu u kojoj trebaju živjeti svi južnoslavenski narodi. Markušić je bio pod utjecajem katoličkog socijalnog pokreta, ali i pod utjecajem socijalističkih ideja koje su se u to vrijeme širile u Europi, zapisuje fra Marko Oršolić u tekstu *Socijalno-politički pogledi fra Josipa Markušića*, i smatra da Markušić „po svojim socijalno-političkim pogledima predstavlja krajnji domet bosansko-hercegovačke franjevačke socijalne i političke misli i njezinu najkompletnejšu reprezentaciju“.

Jedan od važnih događaja iz njegova života jest audijencija kod Josipa Broza Tita. Delegaciju bosanskih franjevaca je predvodio Markušić. O tom posjetu provincijsko glasilo donosi pomalo iznenadujuće kratak izvještaj s obzirom na važnost tog susreta: „Članovi delegacije rukovodeni općim potrebama franjevačke zajednice, sa izrazima lojalne odanosti, iznijeli su svoje želje i potrebe, koje su ujedno vezane i sa duhovnim interesima naroda, kojemu vjerski i prosvjetno služe, vjerno i nesebično. Posjeta je imala i tu svrhu, da bi se naše snage uskladile u dodiru i saradnji sa narodnim vlastima“ (*Bosna Srebrena*, VIII, br. 9).

Susret s Josipom Brozom Titom, pokazat će to vrijeme, bio je od velike važnosti za Franjevačku provinciju Bosnu Srebrenu. Taj posjet je označio početak boljih odnosa između franjevačke provincije Bosne Srebrenе i ondašnje vlasti. Nakon posjeta Titu, bit će 1950. godine osnovano *Udruženje katoličkih svećenika Bosne i Hercegovine Dobri pastir*, koje je Markušić podržavao i branio ga od unutar crkvenih napada, iako nije bio član udruženja. Udruženje je i u vrijeme osnivanja, slično kao i druga udruženja katoličkih svećenika u komunističkim zemljama, izazvalo unutar crkvene prijepore i rasprave, ali nikad nije bilo zabranjeno i donijelo je, s onu stranu ondašnjih i sadašnjih difamacija, koristi mnogim svećenicima u Bosni i Hercegovini, i bosanskim i hercegovačkim franjevcima, ali i dijecezanskim svećenicima. Markušić je i od članova udruženja na prvom

mjestu tražio odanost i lojalnost Provinciji i Katoličkoj crkvi, što je važno istaknuti u vremenu kad se i Markušića i članove udruženja želi difamirati kao izdajnike Katoličke crkve.

Na temelju onoga kako je Markušić živio i djelovao, na temelju njegovih službenih okružnica bosanskim franjevcima i njegovih govora u drugim prigodama i na temelju svjedočanstava o njemu, možemo zaključiti da je svu svoju životnu energiju dao za zajednicu *Bosnu Srebrenu*, da je cijeli život ostao odan Katoličkoj crkvi i da je u teškim i prevrtljivim vremenima voden humanošću i mudrošću znao zauzeti ispravne stavove. Izjašnjavao se kao bosanski Hrvat, ali je svoju nacionalnu pripadnost stavljao u kontekst bratstva i jedinstva i dobrih odnosa s drugim narodima Jugoslavije, zato su mu bili mrski svi ovdašnji nacionalizmi i zato se suprotstavljao i ustaškom režimu.

Fra Josip Markušić je živio u četiri različita politička sistema i u svakom od njih ostavio snažan pečat. U vrijeme Austro-ugarske je angažirano i strastveno pisao o reformi kmetovskog pitanja, bavio se socijalnim temama i borio se za

prava težaka i radnika. U vrijeme Kraljevine SHS u kojem je i prvi put biran za provincijala *Bosne Srebrenе* (1928.-1931.) bavio se političkim temama, kritički se osvrtao na hrvatski i srpski nacionalizam, branio cjelovitost Bosne i Hercegovine i zagovarao ideju ujedinjenja južnoslavenskih naroda. U vrijeme Nezavisne Države Hrvatske odvažno se suprotstavljao ustaškom i nacističkom režimu, zastupao antifašističke stavove i podržavao narodno-oslobodilačku borbu. U vrijeme socijalističke Jugoslavije, kada je u još dva navrata bio provincial *Bosne Srebrenе* (1949.-1955.), neumorno je inzistirao na dijalogu s komunističkim vlastima, štiteći svoju franjevačku zajednicu koja je zahvaljujući ponajviše njegovoj mudrosti, ali i žrtvi i mudrosti nekih drugih bosanskih franjevaca, uz velike ljudske i materijalne gubitke, uspjela preživjeti teško poratno vrijeme.

P.S. Dio izlaganja održanog na okruglom stolu 27. travnja 2018. u Jajcu povodom 50. godišnjice smrti fra Josipa Markušića

Mons. dr. Petar Palić zaređen za 56. hrvatskog biskupa

U pondjeljak, 30. travnja, u katedrali sv. Stjepana I., pape i mučenika, u Hvaru je za 56. hrvatskoga biskupa zaređen mons. dr. Petar Palić, 46. godišnji svećenik Dubrovačke biskupije, podrijetlom iz Janjeva, najstarije hrvatske dijaspore na Kosovu, rođen 3. srpnja 1972. godine od oca Antona i majke Zore u Prištini, u tadašnjoj Skopsko-prizrenkoj biskupiji. Glavni zareditelj bio je zadarski nadbiskup mons. dr. Zelimir Puljić, a suzareditelji apostolski upravitelj Hvarske biskupije mons. Slobodan Štambuk i dubrovački biskup Mate Uzinić.

Slavlje biskupskog ređenja počelo je svečanom ulaznom procesijom svih 37 biskupa i nadbiskupa od biskupskog dvora do oltara u katedrali gdje je apostolski nuncij u R. Hrvatskoj Giuseppe Pinto na latinskom jeziku pročitao nalog pape Franje o biskupskom imenovanju i ređenju mons. Palića čije je biskupsko geslo „Na Tvoju riječ“ (Lk.5,5), a na hrvatskome jeziku nalog je pročitao prvi tajnik Apostolske nunciature mons. Janusz Stanislaw Blachowiak.

Potom je nadbiskup Puljić održao homiliju u kojoj je, između ostalog, istaknuo: „U svijetu nesigurnosti i konfuzije biskup ima biti onaj koji vojuje, usmjerava i rasvjetljuje. Ovo posljednje dobiva svoje osobito značenje na otoku i u gradu kojega su već stari Grci nazvali svjetionikom, „Pharosom“. Biskupu „Pharosa“, dakle, pripada zadatak biti svjetionikom koji usmjerava i rasvjetljuje.“

Nakon homilije uslijedila su obećanja ređenika, litanjske prošnje, polaganje ruku glavnoga zareditelja, suzareditelja i svih biskupa i nadbiskupa, što je bitni čin u obredu ređenja biskupa. Potom je slijedila molitva ređenja te mazanje glave uljem sv. krizme, predaja Evanđelistara i biskupskih znamenja: prsten, dar vjernika Janjevaca, izrađen u zlatarni Dodić u Zagrebu, mitra, dar župe sv. Ivana XXIII., pape, iz Zagreba i pastirski štap, dar svećenika Hvarske

VIJESTI IZ DRUGIH ŽUPA

biskupije. Potom je nadbiskup Puljić poveo novozaređenog biskupa do katedre gdje je mu je udijelio, kao i svi drugi biskupi, poljubac mira, nakon čega je biskup Palić s nadbiskupom Puljićem krenuo prema svećenicima u katedrali i velikom mnoštvu od nekoliko tisuća vjernika ispred katedrale, koji su ispunili Trg sv. Stjepana i biskupsko ređenje pratili na velikom video-zidu na pročelju katedrale. Na Trgu su bili vjernici sa sva tri otoka Hvarske biskupije, više od sedam stotina hodočasnika Dubrovačke biskupije te oko šest stotina Janjevaca i Letničana iz zagrebačke Dubrave i Kistanja, kao i vjernici iz cijele R. Hrvatske.

Vrativši se u katedralu biskup Palić je primio euharistijske darove, među kojima je bio i karitativni dar koji će biti predan potrebitima u Hvarskoj biskupiji. Kruh i vino prinijeli su predstavnici hvarske bratovština Sv. Križa i Sv. Nikole. A komad rude iz Janjeva, koje je u povijesti bilo poznato po rudnicima i rudnim bogatstvima, prinijeo je biskupov nećak Anton Palić s djevojkama iz Janjeva i Kistanja. Od tog trenutka biskup Palić je nastavio predvoditi euharistijsko slavlje koje je do tada predvodio glavni zareditelj.

Pri kraju misnog slavlja prigodne govore održali su nadbiskup splitsko-makarski i metropolit Marin Barišić, u ime svećenika Hvarske biskupije župnik župe sv. Petra u Supetu i brački dekan don Toni Plenković, a u ime vjernika laika gđa. Anna Sansović iz župe sv. Stjepana I., pape, u Hvaru te biskup h a r s k i u m i r u m o n s . S l o b o d a n Š t a m b u k koji je svome nasljedniku Petru poručio da, u skladu sa svojim biskupskim geslom, baci mrežu i na desnu i na lijevu stranu. Na desnoj strani, uvjeren je mons. Štambuk, imat će obilati ulov, a na lijevoj će naći samo malo inčuna. No, i to je dobro, jer se i od inčuna može napraviti dobar brujet. S ovim je mons. Štambuk sjajno oslikao društveno-politčku situaciju u Hvarskoj biskupiji.

Na kraju je govorio novozaređeni biskup Petar koji se predstavio riječima: „„Ja sam Petar, vaš brat po krvi“!

Riječi zahvale uputio je svima nazočnima i onima koji su ga pratili u njegovu životu i na svećeničkom putu te svima koji su pridonijeli organizaciji slavlja, a u tome je glavnu riječ imao Odbor za pripremu slavlja, na čelu s hrvatskim župnikom don Milijem Plenkovićem. Biskup Palić je sve pozvao i potaknuo „da, klomeći se svih podjela, svoj pogled usmjerimo prema budućnosti i odgovornim radom za dobro svih građana i vjernika naše Domovine pridonosimo boljtku društva u kojemu živimo“.

Nakon biskupovih riječi Bogu je iskazana hvala s pjesmom „Tebe Boga hvalimo“. Potom je novozaredeni biskup blagoslovio sve sudionike svoga redenja, a u katedrali su se zaorile pjesme „Lijepa naša Domovino“ i „Kraljice neba raduj se“, koje su, kao i cijelo redeničko liturgijsko pjevanje, predvodili katedralni zbor Sv. Cecilije iz Hvara, mješoviti zbor „Janjevo“ iz Zagreba i župni zbor Sv. Cecilije iz Kistanja.

Zborove su pripremili Klara Milatić, Paško Deldić i s. Blaženka Delonga. Pjevanjem je ravnala maestra Klara Milatić, a na orguljama je svirao Tomi Domančić.

Na svečanoj misi biskupskega redenja mons. Petra Palića koncelebrirali su gotovo svi biskupi i nadbiskupi iz R. Hrvatske, na čelu sa predsjednikom Hrvatske biskupske konferencije i zadarskim nadbiskupom Želimirom Puljićem. Iz BiH su došli svi biskupi predvedeni vrhbosanskim nadbiskupom i metropolitom kardinalom Vinkom Puljićem. Iz inozemstva su pristigla brojna izaslanstva i ugledni pojedinci kao što je apostolski nuncij u R. Hrvatskoj Giuseppe Pinto.

U katedrali je koncelebriralo oko dvjesto biskupijskih i redovničkih svećenika. Misno slavlje i obred redenja u katedrali su pratili rodbina i prijatelji biskupa Palića,

brojne redovnice, zborovi koji su predvodili liturgijsko pjevanje te akreditirani predstavnici medija.

Redenju mons. Palića nazočili su i brojni predstavnici društveno-političkoga, kulturnoga i znanstvenoga života: izaslanik premijera Vlade R. Hrvatske ministar uprave Lovro Kuščević, izaslanica predsjednice R. Hrvatske Kolinde Grabar Kitarović savjetnica za društvene djelatnosti Renata Margaretić Urlić, saborski zastupnik Davor Ivo Štr, župan splitsko-dalmatinski Blaženko Boban, dožupan Luka Brčić, zamjenica župana dubrovačko-neretvanskoga Žakline Marević, gradonačelnik Dubrovnika Mato Franković, predsjednik Gradskoga vijeća grada Dubrovnika Marko Potrebica, gradonačelnik Zagreba Milan Bandić, europarlamentarka Dubravka Šujica, gradonačelnik Hvara Rikardo Novak i mnogi drugi.

Misu biskupskega redenja mons. Palića, kao i oproštajnu pučku misu mons. Štambuku dan prije, uživo je prenosiла Hrvatska radio televizija na Drugom programu kao i Hrvatski katolički radio.

Za misu redenja akreditacije je zatražilo oko dvadeset hrvatskih medijskih kuća, uglavnom vodećih hrvatskih medija. Za predstavnike različitih medija izdano je oko četrdeset akreditacija.

Poslije misne redenja s brojnim predstvincima medija odvojeno su razgovarali zadarski nadbiskup i glavni zareditelj Želimir Puljić, mons. biskup Štambuk i novozaredeni biskup mons. Petar Palić. Nadbiskup Puljić je rekao za medije kako vjeruje da će biskup Petar Palić odgovoriti na izazove. Biskup Palić je kazao da će na izazove odgovoriti onako kako Crkva i kako to vjernici očekuju. A biskup Štambuk je dodao kako je prednost biskupa Petra da odgovori na izazove baš u tome što je najmladi biskup u Hrvatskoj.

Nakon misnog slavlja pred katedralom su se zaorile prelijepе pjesme. Za sve pristigle hodočasnike i goste bila je pripremljena okrepa u povijesnoj zgradi Arsena.

Biskupskom redenju mons. dr. Petra Palića prethodila je trodnevna večerja duhovna priprava od 27. do 29. travnja u hrvatskoj katedrali. Poslije misa slijedio je prigodni program. Prve večeri program je bio posvećen Janjevu. Program druge večeri trodnevnice bio je posvećen dosadašnjem biskupu Hvarske biskupije Slobodanu Štambuku. Trećeg dana trodnevnice misno slavlje predvodio je banjolčki biskup Franjo Komarica. Potom je održana svećana akademija u čast imenovanoga hvarskoga biskupa Petra Palića.

Stipe Marčinković

Predstavljena "kulturno-vjerska baština Hrvata Bosne i Hercegovine"

Dvodnevna manifestacija „Kulturno-vjerska baština Hrvata Bosne i Hercegovine“ pod geslom „Vratimo nadu zavičaju“ predstavljena je u srijedu, 27. lipnja 2018. u Zagrebu na susretu novinara i predstavnika organizatora i pokrovitelja.

Manifestacija će se održati u Zagrebu 7. i 8. srpnja u organizaciji Hrvatske matice iseljenika, Udruge bosanskih Hrvata Prsten, župe Svete Marije Andeoske-Sopnica i Zajednice Hrvata iz Bosne i Hercegovine.

U subotu, 7. srpnja u Hrvatskoj matici iseljenika održat će se susret s nadbiskupom metropolitom vrhbosanskim kardinalom Vinkom Puljićem i hrvatskim članom Predsjedništva BiH dr. Dragom Čovićem.

Istoga dana u 21 sat na gornjogradskoj ljetnoj pozornici na Gradecu pjesmom i plesom bit će predstavljena tradicijska kultura Hrvata i BiH.

U nedjelju, 8. srpnja u župnoj crkvi Svete Marije Andeoske u Sopnici s početkom u 11 sati euharistijsko slavlje predvodiće kardinal Vinko Puljić. Nakon Mise slijedi kulturno-zabavni program s nastupom zborova i kulturno-umjetničkih društava iz Bosne i Hercegovine.

Mijo Marić ravnatelj Hrvatske matice iseljenika koja je jedan od organizatora, naglasio je kako se ovom manifestacijom želi okupiti bosansko-hercegovačke Hrvate i predstaviti ih kroz kulturnu i vjersku baštinu. „Hrvate u BiH smatramo iznimno važnim dijelom hrvatskog ukupnog korpusa, a ovom periodu pred skore izbore u BiH ovaj događaj posebno dobiva na težini. Raduje nas što na susretu s bosansko-hercegovačkim Hrvatima sudjeluju dva iznimno važna čovjeka vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić i član Predsjedništva BiH iz reda hrvatskoga naroda dr. Dragan Čović.“

Fra Stipo Karajica župni vikar u župi Svete Marije Andeoske u Sopnici u Zagrebu koji je i glavni inicijator manifestacije zahvalio je okupljenim predstavnicima medija na odazivu, zanimanju i potpori ovom projektu. „Zahvalujem

vam što na ovaj način postajete dionikom i prijateljski, sunarodnjački, vjerski i kršćanski prepoznajete vrijednosti i dajete potporu“. Pojasnio je, kako se na ovom projektu važnom za Hrvate općenito radi već godinu i pol, a ideja je potekla od nekoliko zavičajnih susreta koji se održavaju u samostanu sv. Ilike i župe Svete Marije Andeoske, a zanimanje za manifestaciju su iskazali predstavnici preko dvadeset zavičajnih Zajednica, udruga i klubova BiH, gdje se okupljaju Hrvati koji žive u Hrvatskoj.

Manifestacija se priređuje s ciljem međusobnog povezivanja u Hrvatskoj i šire, upoznavanja zajedničke tradicije, kulture i nošnje, unapređenja kulturnih, obrazovnih, gospodarsko-socijalnih i drugih životnih zanimanja raseljenih bosansko-hercegovačkih Hrvata, kao i pružanje potpore Hrvatima u BiH, posebno u jačanju i očuvanju nacionalnog, vjerskog i kulturnog identiteta. „Manifestaciju smo željeli obogatiti da bude i kulture, narodnih nošnji, plesova, pa i gastro-ponude. Nadamo se, da ćemo ova dva dana osjetiti međusobnu povezanost, snagu i jedinstvo; da će tih dana sve razlike među nama ma kakve bile biti na najmanjem nivou; te da će vjerska, kulturna i svaka druga baština - vrijednosti koje nas krase kao Hrvate u Republici Hrvatskoj i izvan učiniti još snažnijima, vrednijima“, rekao je fra Karajica.

Ivana Perkušić u ime pokrovitelja Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH je naglasila, kako Ured rado daje potporu projektima kojima se promiče kultura, identitet, vjera. Posebno je ukazala na moto, koji se čini znakovitim u današnje vrijeme puno izazova. Izrazila je nada, da će manifestacija dati doprinos međusobnom povezivanju i snaženju.

Izaslanik gradonačelnika grada Zagreba Jurica Gregorić je rekao, kako je Grad sretan da može sudjelovati u promociji i očuvanju kako identiteta vjerskog, nacionalnog, kulturnog, tako i kulturne baštine Hrvate iz BiH koja je jako bogata i velika.

(kta/ika)

Primanja i obećanja frame u sevsetskoj sopnici

Priprava mladića i djevojaka, dosadašnjih simpatizera franjevačkog Reda i franjevaca, završena je u nedjelju 3. lipnja ove godine u župi Sv. Marije Andeoske u Sesvetskoj Sopnici kod Zagreba, kada je u župnu Framu svećano primljeno šesnaestero novih članova. U nedjelju, 10. lipnja ove godine u samostansko-župnoj crkvi Sv. Marije Andeoske u Sesvetskoj Sopnici, pod geslom: "Evo majke moje, evo braće moje" (Mk 3,34), tridesetero mladih su dali i obnovili svoja obećanja u nazočnosti gostiju i članova Franjevačke mladeži iz drugih zagrebačkih župa i okolice. Svečanom godišnjem primanju i davanju obećanja u Framu prethodila je jednodnevna duhovna priprava koju su na franjevačke teme Primanja i Obećanja predvodili trajni đakon

Božidar Hadaš i samostansko-župni vikar i duhovni asistent župne Frame fra Stipo Karajica, pokušavajući mladima posvijestiti ozbiljnost koraka koji svatko od njih po slobodnom izboru prihvata i daje, upoznavši ih posebno sa životom njihovog zaštitnika sv. Franje, kao i samog značenja obnove i polaganja redovničkih Obećanja.

Nedjeljni program primanja u Framu započeo je svečanom procesijom svećenika, bogoslova, ministranata i članova Franjevačke mladeži, kao uvod u večernju misu za mlade u 18 sati, koju je predvodio fra Zvonko Benković, profesor u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom, a u koncelebraciji su bili fra Filip Đurđević, duhovni asistent Frame Područnog bratstva Zagreb, duhovni asistent mjesnog

bratstva fra Stipo Karajica i trajni đakon Ivan Markulin. Misno slavlje uzveličao je svojim skladnim pjevanjem župni zbor mlađih Anima una, pod ravnanjem Dalije Mock. Nedjeljna misna čitanja i zazive Molitve vjernika čitali su Framaši obećanici Marko Čičak, Ivana Križanović, Marija Pavlović, Josip Tolić, Antonela Vidmar, Klara Obradović, Magdalena Milić i Margareta Pejić.

Fra Zvonko je u prigodnoj propovijedi naglasio kako je i u sadašnjem vremenu i nominalno kršćanskom svijetu i te kako potreban još uvijek duh Sv. Franje Asiškog: Da se

razobliče sve lažne utjehe, koje proizvodimo u vlastitom životu i da u svima nama, po njegovu zagovoru zablista Božja istina i da u životu jedni drugima budemo istinska braća, sestre, svjetlo, put, istina i život i čestitao mladićima i djevojkama na hrabrosti i odlučnosti da u ovom vremenu žive i svjedoče Evanđelje po uzoru na svetoga Franju. Marta Vrgoč, predsjednica Frame Sesvetska Sopnica je čitanjem imena i prezimena nazočnih framaša započela obred davanja i obnove obećanja. Nakon pročitanog odlomka iz nedjeljnog Markova evanđelja 30 mlađih su pojedinačnim odzivom „Evo me“ potvrdili svoju vjeru u Isusa Krista s nadom da će ga slijediti na način kako ga je slijedio Serafski otac sveti Franjo. Nakon danih Obećanja mlađi Framaši su iz ruku njihovog duhovnog asistenta i predsjednice župne Frame primili franjevački tau-križić kao prepoznatljiv znak pripadnosti i vjernosti ovom bratstvu.

Na kraju mise sopnički župnik fra Zdravko Dadić je u osobno ime, vjernika župljana i članova OFS-a čestitao mlađim framašima na hrabrom koraku.

Fra Stipo je uputio riječi dobrodošlice svim okupljenim Framašima, njihovim roditeljima i prijateljima te zahvalio svima koji su sudjelovali u ovogodišnjoj organizaciji primanja i davanja obećanja te ih sve pozvao na zajedničko fotografiranje i prigodno druženje u samostansko-župnom dvorištu uz pripremljeni zabavni program i okrepnu.

Ivonida Stjepanović

Duhovna zvanja Svećenici i redovnici

POVIJEST

PETRUŠIĆ Stipo, fra Stjepan – Rođen u Podbrdu 5. travnja 1937. godine od oca Mate i majke Ane rođ. Kljajić. Osnovnu školu završio je u Zabrdju, gimnaziju u Visokom, filozofsko-teološki studij u Sarajevu i Ljubljani, studij crkvene glazbe u Zagrebu. U Franjevački red stupio je 14. srpnja 1955., za svećenika je zaređen 12. srpnja 1964. Bio je župni pomoćnik u Jajcu te od 1970. do 1977. profesor glazbe na teologiji u Sarajevu. Te je godine napustio Franjevački red i svećeničko zvanje. Živi u Banjoj Luci.

PETRUŠIĆ Krešo, fra Tomislav – Rođen je u Maslovarama 10. siječnja 1923. od oca Ante i majke Ane rođ. Šandrk. Osnovnu školu završio u Kotor Varošu, gimnaziju u Visokom, dvije godine teologije u Sarajevu. U Franjevački red stupio je 12. rujna 1939. Nestao kod Kotor Varoša 1945.

PRAJZ-DRVENI Stjepan, fra Anto – Rođen je u Slatini 28. prosinca 1922. od oca Joze i majke Jele rođ. Kajić.

Osnovnu školu završio u Kotor Varošu, gimnaziju u Visokom.

PRANJIĆ MATO, fra Mato – Rođen je u Čepku 30. srpnja 1945. godine od oca Mate i majke Ivke rođ. Rogić. Osnovnu školu završio u Kotor Varošu, gimnaziju u Visokom, filozofsko-teološki studij u Sarajevu. U Franjevački red stupio je 14. srpnja 1964, za svećenika je ređen 29. lipnja 1971. Bio je samostanski vikar u Jajcu, župni pomoćnik u Dubravama, Tolisi i Podmilaču te od 1982. gvardijan u Jajcu.

PRANJKOVIĆ Ivo, fra Ivo – Rođen je u Čepku 17. rujna 1947. od oca Marka i majke Ruže rođ. Ružić. Osnovnu školu završio je u Kotor Varošu, gimnaziju u Visokom. U Franjevački red stupio je 14. srpnja 1966, a napustio ga u ožujku 1969. Živi u Velikoj Gorici kod Zagreba.

ROGIĆ Marko, fra Marko - Rođen u Slatini 9. studenog 1946. od oca Ante i majke Kate rođ. Praž. Osnovnu školu završio u Kotor Varošu, gimnaziju u Visokom. Istupio iz novicijata 1965.

godine.

ROGIĆ Mato, fra Mato - Rođen u Slatini 10. lipnja 1949. od oca Ante i majke Kate rođ. Praž. Osnovnu školu završio je u Kotor Varošu, gimnaziju u Visokom, studirao teologiju u Sarajevu do 24.srpna 1974. kada je nesretnim slučajem poginuo od udara struje. U Franjevački red stupio je 14. srpnja 1968.

STUPELJEVIĆ fra Tomo – Bio je župnik u Korićanima od 1816. do 1818.godine.

STIPIĆ Juro, fra Juro – Rođen je na Baščini 19. svibnja 1944. od oca Ilije i majke Ane rođ. Bilanović. Osnovnu školu završio je u Kotor Varošu, gimnaziju u Visokom, filozofsko-teološki studij u Sarajevu. U Franjevački red stupio je 14. srpnja 1963, za svećenika je ređen 14. srpnja 1968. Bio je župni pomoćnik na Petrićevu, u Jajcu, Ovčarevu, Dubici i Dobretićima, župnik u Dobretićima, župni pomoćnik u Kotor Varošu, Jajcu i Podmilaču. Trenutno je župnik u Stratinskoj.

STUPAREVIĆ fra Tomo – umro je u Banja Luci 2. siječnja 1762. godine. Bio je župnik u Kotoru.

ŠIMUNOVIĆ Anto, fra Anto – Rođen je u Zabrdju 18. lipnja 1963. od oca Luke i majke Ruže rođ. Josipović. Osnovnu školu završio je u Zabrdju, gimnaziju u Visokom, filozofsko-teološki studij pohađa u Sarajevu. U Franjevački red stupio je 15. srpnja 1982.

TOPALOVIĆ fra Petar – Umro je u Mantovi (Italija) 10. svibnja 176(0).

VINOJČIĆ vlač. Stipo –

VUJIČIĆ Vladimir, fra Vladimir – Rođen je na Baščini 15. listopada 1967. od oca Jakova i majke Ruže rođ.

Marčinković. Osnovnu školu završio je u Kotor Varošu, gimnaziju u Visokom. U Franjevački red stupio je 13. srpnja 1986.

ZEBA TOMO, fra Tomislav – Rođen u Podbrdu 21. prosinca 1955. od oca Ante i majke Marice rođ. Petričević. Osnovnu školu završio je u Zabrdju, gimnaziju na Poljudu u Splitu. U Franjevački je red stupio u listopadu 1975, a napustio ga po završetku prve godine teologije 1977.

ZEBA Ivo, fra Mijo - Rođen 20. siječnja 1897. gimnaziju završio u Visokom.

ZEBIĆ fra Augustin – Rođen je oko 1845. U Franjevački red stupio je 1862. Umro je kao klerik u Fojnici 23. travnja

1864. od ospica.

ZEBIĆ Ivan, fra Berislav – Rođen je 1897. zavjetovan 1916. Umro je u Sarajevu kao student teologije 14. ožujka 1919. od upale mozga.

Osim spomenutih svećenika i redovnika još je preko pedeset mlađića iz župe Kotor Varoš prošlo kroz Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom, a neki i kroz druge odgojne zavode svećeničkog podmlatka.

S. Kovačić, Katolici u kotorvaroškom kraju, Svjetlo riječi, Sarajevo, 1989., str. 167-169.

RAZGOVARALI SMO

Bonifacija (Marija) Pranjic rođena je u K. Varošu, gdje je i završila osnovno školovanje. Stupila je u red Školskih sestara franjevki bosansko-hrvatske provincije u kući sestara u Bugojnu. Pastoralno je djelovala u: Žeravcu, Ljubunčiću, Livnu, Ivaniću, Zagrebu, Čakovcu, Mainzu. U ratu je bila u Monopoliju u Italiji gdje je bio smješten novicijat franjevaca Bosne srebrene. Živi u Grosswarasdorfu u Austriji. Povod za razgovor je bila obljetnica redovništva.

Želimo čestitati i sestri Dariji Kovačić, koja je zajedno s Bonifacijom obilježila 50. obljetnicu redovništva. Ovim razgovorom pozdravljamo sve sestre s našeg kotorvaroškog područja i

čestitamo im njihove obljetnice prošle i buduće naglašavajući da se ponosimo što su iz našeg rodnog zavičaja i molimo ih da se jave Glasniku s novostima i zanimljivostima iz njihovih zajednica.

Proslaviti 50. obljetnicu redovništva nije mala stvar. Čini mi se da je brzo prošlo to vrijeme. Sjećam se gotovo svake riječi kada ste rekli „idem u časne“.

Proslavila sam zlatni jubilej u kolovozu 2017. Sama ne znam kako je prošlo tih pedeset godina, pa to je pola stoljeća. Te godine sam provela radosno služeći dragom Bogu na Njegovu slavu i moleći za spas svih ljudi.

Što je duhovni poziv? Je li to iz Ivanova evanđelja (15,16) „Ne izabrate vi mene, nego ja izabrat vas“ ili stih iz, najpoznatije duhovne pjesme „Krist na žalu“: Tvoje usne moje rekoše ime. Svoju lađu sada ostavljam žalu, odsad idem kamo šalješ me Ti?

Kada je u Kotor Varošu bio župnik fra Čedo Čondrić često mi je govorio da „idem u časne sestre“. Nisam htjela ni čuti o tom. Ako bih vidjela da fra Čedo dolazi našoj kući, odmah bi pobegla negdje – sakrila se. Tada su u Kotor Varoš bile dvije časne sestre Predragocjene Krvi Kristove. One su uvjek bile u civilu, jer je bilo zabranjeno nositi redovničku odoru.

Međutim, kad se Bogu svidjelo da me pozove, nisam se mogla sakriti. Prihvatile sam poziv i krenula u nepoznato. Duhovni poziv je ostaviti sve ići za Isusom. Bog je mene pozvao služiti u zajednici sestara franjevki u Bugojnu. A, gdje me je našao? U polju.

Moj tata je umro 1960., a ja sam u samostan otišla 1965. Uvjerenja sam da je moje zvanje izmolio moj tata. Najmlađe sam dijete u obitelji sa šestoro djece. Moja mama je puno plakala za mnom. Nakon godinu dana i moja starija sestra Ljubica (s. Magdalena) stupila je u franjevački red. Tada je župnik bio fra Branko Neimarević, a

bile su i dvije sestre franjevke: Evelina i Laurencija.

Redovništvo je zavjet siromaštva, čistoće i služenja. Odakle crpite snagu za život?

Izvor snage je u Isusu Kristu. Svoju dušu hranim molitvom, mjesečnom ispovijedi i svakodnevno euharistijom.

Časne sestre, najčešće služe. Ovo „služe“ nekako je skromno, iako je samo služenje složen zadatok, rekla bih, i u velikim i u malim služenjima. Fra Damir Pavić u jednom tekstu ističe: „valja podsjetiti da Bogu nisu mili mudrijaši, koji s prezirom gledaju na ono što je malo i neznatno, nego oni koji se odvaze poslušati Isusov glas i biti maleni poput djeteta“. U čemu se ogleda Vaše služenje?

Časne sestre su, svojim zavjetima, pozvane služiti Bogu i narodu. Sve poslove, pa i one što ih ljudi smatraju najniže vrijedim, obavljam radosno u poniznosti veselo slaveći i hvaleći Boga. Uostalom svi smo pozvani ustrajno i ponizno živjeti za vječni život hrabro prihvaćajući vlastite krijeve, moleći i uzdajući se u Božje milosrđe te ustrajno pomagati bližnjemu. To je kršćanski život. Radeći, vrlo često se sjetim riječi jednog svećenika iz Ivanić Grada kada mi je rekao: „sestro, vi ste Isusova soberica“.

Ponekad se sjetim Vaših priprema za ispit „marksizam“, kada

ste polagali ispite za vjeroučiteljicu na Vrhbosanskoj teologiji u Sarajevu. Jeste li bili vjeroučiteljica?

Studirajući u Sarajevu, pored ostalih predmeta imala sam i „marksizam“, koji me nije zanimalo. No, provukla sam se zahvaljujući prof. Marku (Marko Josipović), jer je imao milosti prema sestri u starijoj životnoj dobi. Završila sam za vjeroučiteljicu, ali vjeronauk nisam nikada podučavala. Bila sam sakristanka i to me ispunjavalo.

Sve manje je sestara po župama. Kada dođem u K. Varoš i vidim same fratre kako mi je tužno. Sestre su, po mom skromnom mišljenju, davale određenu životnost i ljepotu župnoj zajednici. Što Vii sada radite?

Uistinu je bilo lijepo kada su sestre bile na župama. Tada je bilo više zvanja i svećeničkih i redovničkih. Danas u našoj rodnoj župi gotovo da nema ni naroda, ni djece, pa ni zvanja. Tomu je, nažalost, pridonio rat koji nas je rastjerao po cijelom svijetu. Sada živim u Austriji gdje žive gradičanski Hrvati. Posjećujem bolesne i nemoćne. To je moj apostolat.

Možete li čitateljima Glasnika ispričati neku zanimljivost iz pedesetogodišnjeg življenja po raznim mjestima.

Ma, cijeli život mi je bio zanimljiv. Kao mlada sestra (dvije

godine poslije zavjeta) bila sam u župi Žeravac kod Dervente. Župnik je bio fra Marko Prgomet. Bilje i sestra Štefanija iz Slavonije. Sestra je kuhalila. Često se poštapala uzrečicom „drob ti tvoj“. Uz ostale poslove, ja sam brinula za kravu i dvije svinje. Jednog dana župnik i sestra odu u Derventu nabaviti potrebne stvari. Kravu ostavim na paši (prijevremeno je u njivi blizu kuće). Vidim na drvetu narasle gljive – lijepo rumeno-žučkaste. Sva sretna pomislih kako će pripremiti ručak dok se oni vrate, jer smo takve gljive jeli kod moje rodne kuće. Gljive visoko. Ljubazni susjed je došao s ljestvama i pomogao mi ubrati gljive. Puna pregača gljiva, a ja radosna. Kad, oni stigoše i ja se hvalim sestri što imam i kako ćemo sada za ručak spremiti poseban specijalitet, a ona sa svojom uzrečicom „drob ti tvoj, hoćeš li nas potrovati“ i u tren se moje gljive nađoše razbijene na zemlji. Tako gljive završiše u smeću, a moja želja za pripremom specijaliteta za ručak zauvijek je ugašena.

Posjećujete li naš Kotor Varoš?

Trudim se kad god mogu otići. Ugodno mi je, pa rodni je kraj u kojem se uvijek doživi neki osjećaj ljepote. Tamo su i grobovi mojih dragih i kad odem, otprilike svake druge godine, posjetim groblja i pomolim se za sve naše pokojne. A, rat je pridonio da imamo grobove i po drugim mjestima.

Razgovarala: Luca Koroman

Dolazak Franjevaca u Bosnu i djelovanja za vrijeme narodnih vladara

3. Bosanski krstjani

Ako se upitamo, kakvo je bilo to krivovjerje "bosanskih krstjana", odgovor nije lak. Bilo je ranije povjesničara, koji su smatrali da se i nije radilo o krivovjercima, nego o posebnoj crkvenoj kršćanskoj organizaciji, koja je, daleko od drugih, bila osebujna i zapuštena pa se samo naizgled udaljila od pravovjera. Danas je takvo shvaćanje teško prihvatići. Tzv. "krstjani", kako izgleda, i nisu zapravo bili kršćani jer nisu priznavali krštenje vodom. Mjesto toga imali su tzv. "utjehu" (consolamentum): polagali su ruke na glavu a knjigu evanđelja na prsa, ali i to su primali samo "savršeni". Vidljivi svijet po njima potječe od đavlja a Isus nije bio stvarno nego samo prividno čovjek, pa prema tome treba odbaciti i njegovo rođenje, muku, smrt i uskrsnuće, jer su bili prividni. Odbacuju najveći dio Starog zavjeta, crkvene zgrade, slike, moći, milostinju i sakramente i sve molitve osim očenaša.

To je samo nekoliko posebnosti o v i h č u d n i h krivovjeraca. Ono čemu su se ljudi divili, bilo je da su tzv. "savršeni" članovi ove sekte živjeli strogo, ne jedući meso, sir, mlijeko, jaja, uzdržavajući se od spolnih čina. Iako nije sigurno jesu li uvijek i posvuda bosanski krstjani prihvaćali sve ove, inače patarenske i manihejske nauke, dovoljno je ako su prihvatali makar nešto od toga, da ih moramo smatrati krivovjercima, bolje reći: nekršćanima, nevjernicima. Naglasimo ipak da se stručnjaci s obzirom na bosanske krstjane i danas još razilaze.

4. Osnivanje Bosanske vikarije

Obraćenje bosanskih krstjana

bila je trajna briga papa. Budući da misija dominikanaca nije uspjela, poslao je papa g. 1339. vrhovnog poglavara franjevaca, fra Geralda Odonis (Eudes ili Ot), do kralja Karla Roberta a ovaj opet do bosanskog bana Stjepana Kotromanića da se dogovore o načinu - kako suzbijati krivovjerje. Ni fra Gerald a ni ban Stjepan nisu bili voljni istrebljivati krivovjerje i krivovjerce silom, nego da se obrate na miran način, propovijedanjem. Da bi se to ostvarilo, potrebno je bilo osnovati zasebnu franjevačku zajednicu u samom tome području, sa sjedištem u Bosni. Budući da se tada u Redu nisu

Španjolske, Poljske i dr. šalju u Bosnu franjevački misionari, koji će biti članovi ove vikarije; npr. Grgur XI. je g. 1372. odobrio da vikar primi šezdeset franjevaca, koji će dragovoljno raditi u bosanskoj misiji; ipak, do g. 1380. došlo ih je samo dvadeset; g. 1378. odobreno je još 30 misionara.

Iako ne raspolažemo podacima koliko je bilo franjevaca u Bosni, možemo ipak reći da ih nije bilo malo. Još za fra Peregrinove uprave (do g. 1349.) Vikarija je imala dvije kustodije (= jedinice na koje se dijeli vikarija ili provincija) i dvanaest samostana; 40 godina kasnije vikarija ima sedam kustodija i 35 samostana; u zadnjim desetljećima bosanske države broj samostana u samoj Bosni premašio je trideset. Osim toga, Bosanska vikarija je tih stotinjak godina postojanja proširila djelovanje i na susjedne krajeve Slavoniju, Srbiju, dio Hrvatske i Dalmaciju, pa čak i na J. Ugarsku i Vlašku.

5. Ciljevi i oblici franjevačkog djelovanja u Bosni

Franjevci Bosanske vikarije imali su kao prvotni cilj: obratiti bosanske krstjane na katoličku vjeru. Kasnije, sa širenjem na istok, u Srbiji i

osnivale provincije, nego samo vikarije (koje su po rangu nešto niže od provincija), osnovana je g. 1340.

Bosanska vikarija, koja je bila neposredno podređena vrhovnom franjevačkom poglavaru. Fra Gerald je odmah ostavio dio svojih pratilaca u Bosni i postavio im na čelo fra Peregrina Saksonca. U Bosni je već bilo rudara - Sasa, pa će im njihov zemljak biti duhovna pomoć a oni njemu znatna potpora. Kasnije će se poglavari Reda i pape brinuti da se iz raznih provincija, iz susjedne Dalmacije, iz Italije, Njemačke, Engleske, Ugarske,

Bosna za bana Stjepana II. Kontromanića (1322-1353)

Da bi te zadatke mogli uspješno obaviti, trebalo je najprije biti razumljiv ljudima: govoriti njihovim jezikom. To je bilo osnovno pravilo kojega su se ovi misionari držali. Franjevci iz obližnjih krajeva znali su taj jezik a stranci su ga marljivo učili i svladavali. - Na drugom mjestu, propovijed je trebalo potkrijepiti životom, ne zaostajući za strogim životom "savršenih" krstjana. Trebalo je da tamo djeluju uzorni redovnici pa su vikari tražili iz inozemstva stvarno izabrane a mogli su poslati natrag one od stranaca koji nisu odgovarali zadatku, a tako i domaće, u bilo koju drugu provinciju. U ovoj stvari prvobitno franjevačko siromaštvo dobro je koristilo misiji; bosonogi fratri, koji nisu primali novac, koji su živjeli čistim životom, povezani ljubavlju i veseljem između sebe, koji nisu išli za čašću i priznanjem, osvajali su više time nego svojim riječima.

Sreća je bila što je Bosanska vikarija na svom čelu kroz dugo vremena imala izuzetno dobre, svete ljude. Prvi od njih bio je Peregrin, koji je, prema svjedočanstvu bana Stjepana, radio "vjerno, revno i ustrajno" za vjeru. P a metno se brinuo da neke

novoobraćene pošalje u druge samostane da se upoznaju s latinskim jezikom i bogoslovnim znanjem. Za svoje je suradnike izradio da se mogu, u slučaju bolesti, starosti i premorenosti, vratiti natrag u inozemni samostan i da ih tamo mjesni poglavari moraju ljubazno primiti. Bio je najutjecajniji savjetnik bana; to su strani političari znali pa su nastojali pridobiti njegovu naklonost. Rad mu je bio tako poznat i cijenjen i izvan Bosne da je bio predložen za splitskog nadbiskupa. Ban je uspio da ga zadrži uza se time što je predložio da ga umjesto toga imenuju bosanskim biskupom (1449). Jednako ga cijeni i ban (kasnije kralj) Tvrtko I. i zove ga svojim duhovnim ocem. Nakon smrti proglašen je u Franjevačkom redu blaženim.

Vrlo je plodno bilo i djelovanje šestog po redu poglavara Bosanske vikarije fra Bartola Alvernskog. Upravljao je vikarijom, uz neznatne prekide, oko četrdeset godina: od 1366. do 1375. te od 1378. do 1408. I o njemu svjedoče izvori da je bio strog opslužitelj franjevačkog pravila; takvim se pokazao i dok je bio u Sv. zemlji, gdje je sastavio Statute za braću. Živio je u vrijeme Zapadnog raskola (1378-1417),

kad se pojavilo istovremeno više papa pa su se kršćanske zemlje sasvim dobronamjerno opredjeljivale jedne za jednog, druge za drugog papu. Zbog toga su se i neki bosanski misionari - stojeći uz odluku svoje matične zemlje - vratili u svoje domovine. Da tom prilikom Bosna nije izgubila i još veći broj svojih i te kako potrebnih ljudi, zasluga je ovoga uglednog vikara. On je ujedno nastojao odgojiti domaće svećenike i redovnike.

Brinuo se također za oporavak bolesnih i premorenih članova Vikarije pa je u tu svrhu uredio samostan sv. Katarine u Galatini (u Apuliji, u južnoj Italiji) kao mjesto oporavka i mjesto okupljanja i priprave novih misionara iz evropskih zemalja. Uz taj samostan priključeni su bili kasnije neki drugi iz Italije pa je tako koncem 14. stoljeća nastala od njih osma kustodija Bosanske vikarije. U samoj Bosni dobio je dozvolu od pape (1372.) da podigne još devet samostana. Proširio je njezino djelovanje i na sjever sve do Crnog mora pa je tako za vrijeme njegove uprave Vikarija veoma porasla.

Nastavit će se ...

Preuzeto www.bosnasrebrena.ba

Časna služba, ukopnik

Umiranje je uvijek bilo velika zagonetka u svim civilizacijama i na svim meridijanima. Još veća tajna je vrijeme iza smrti. Za nas vjernike to vrijeme je razjasnio Isus Krist svojim uskrsnućem. Isto tako, mrtvo tijelo je izazvalo strahopštanje, trebalo ga je dostoјno pokopati. Prema pričanju starijih, Podbrđe je bilo podijeljeno po sokacima. Svaki sokak je imao svoja zaduženja ako umre član iz tog sokaka. Vrjedniji muškarci odmah uzimaju sjekire i pile i idu u šumu sjeći drvo za lijes. Na licu mjesta se pililo i na ledima nosila po jedna protesa u selo. Tu je čekao majstor i iz toga pravio sanduk. U sanduk se stavljalo mrtvo tijelo a zatvaralo se poklopcom malo prije kretanja sprovoda. Žalovalo se nad otvorenim lijесom. Sprovodna povorka se kretala cestom, laganim korakom. Lijes su vukla konjska kola. Mladići su za to vrijeme sa krampovima i lopatama kopali raku.

Sa dolaskom nesretnih devedesetih svi običaji su se silom prilika promijenili. Kotorvarošani češće umiru po svijetu i tako mnogi ostajući sa tijelom u tudini. Ipak, ima sretnika kojima tijela završe na rodnoj grudi, u zemlji otaca. U dosta slučajeva stižu u sanducima dovezenim u mrtvačkim autima. Veliki problem su bili ukopnici. Tu su uskočili plemeniti mladići od onih koji su tu ostali u vrijeme rata ili su se vratili čim se situacija мало smirila. Na njih se moglo osloniti u svakom trenutku, u sva godišnja doba. Na samu dojavu o smrti u bilo kojem dijelu Europe i svijeta oni su čekali spremni i odazivali se ponizno. Samo je neko trebao odrediti u kojem groblju i u kojem dijelu groblja. U zakazano vrijeme čekala je iskopana raka. Povremeno su u kopanju raka sudjelovali: Ivaš Kavedžija, Neno Markićev, Op, Anto Alojzin, Stipura Ivkana Lukića, Zoran Ivke Pilić, Pile

IZ NAŠEG PERA

Stipić iz Bašćine.

U zadnje vrijeme ustalila se četvorka Stipo Stipanović (Dugi), Ilija Marković, Tomo Marković i Goran Mandušić. Pouzdani, uslužni, jednostavni, ponizni, nemametljivi. Najveća vrijednost je što su ukopi lišeni komercijalizacije i ostali u domenu osjećaja, kada ukopnici često poznaju pokojnika ili članove obitelji ujedno su i ožalošćeni. Kako kazuje Dugi njegova intenzivna uloga ukopnika sa najdužim stažom počela je 2004. godine sa županom, od tada se nakupila brojka od 130 do 150 ukopa. Hvala im. Sretni smo da ih imamo. Sretni da imamo svoje svećenike koji отправljaju duše pokojnika zajedno sa ukopnicima i zemne ostatke. Sretan pokojnik čiji zemni ostatci završe u zemlji otaca pa i u smrti možemo reći: Nema raja bez rodnoga kraja.

Vaš Mato Pejavić

Imena i imendani

Margareta je ime od grčke riječ margarítes - biser, biserno zrno; pridjev margarita - Biserna Od osnovnog se imena granaju izvedenice i umanjenice: Gita, Giga, Gitica, Gitka, Ita, Maga, Magica, Marga, Margita, Margit, Marjeta, Maša, Margerita, Reta, Reti, Retica. Od desetak svetica toga imena, u kalendaru redovito susrećemo dvije. Sveta Margareta Ugarska ima spomendan 18. siječnja. Kćer je ugarskoga kralja Bele IV., rođena godine 1242. To je vrijeme velike opasnosti od provale Mongola. Otac se zavjetovao, kako je tada bio običaj, da će, mimo ide li ga ta opasnost, svoje prvo dijete posvetiti Bogu. Mongoli nisu poharali zemlju, a on je ispunio svoj zavjet. Kad se godine 1242. rodila Margareta, od treće je godine predaju na odgoj dominikankama u Veszpremu, s deset je godina stupila u redovnički stalež, a u dvanaestoj položila redovničke zavjete. Kad je odrasla, imala je nekoliko ponuda za udaju (poljski princ Boleslav, napuljski kralj Karlo Anžuvinac), i otac ju je na to nagovarao, ali ona nije htjela prekinuti svoje redovničke zavjete. Sva se posvetila službi bolesnika i asketskom životu. Umrla je u 28. godini (1270.). Puk ju je častio kao sveticu odmah nakon smrti, a njezino svetačko štovanje prošireno je na cijelu Crkvu godine 1943. Sveta Margareta Škotska, kraljica, u kalendaru je 16. studenoga. Potječe od engleske kraljevske loze. Otac Eduard Eteling morao je pobjeći u Ugarsku i tu se oženio ugarskom princezom Agatom. Tu, u Ugarskoj, rodila se Margareta oko godine 1045. Kad su prilike bile povoljne, vratila se s ocem i majkom u Englesku. Otac umire, a kad su prodrii Normanji, Margareta s bratom bježi u Ugarsku. Svojom blagošću i razboritošću blagotvorno je utjecala na muževe odluke. Rodila je šest sinova i dvije kćeri. Osobito se brinula za bolesne i siromašne. Putujući zemljom, nastojala je pobliže upoznati prilike u kojima žive njezini podanici. U 46. godini teško je oboljela i godine 1093. umrla. - Spomenimo i Margaretu Antiohijsku, mučenicu u 3. stoljeću, koju nalazimo (malokad) u kalendaru 20. srpnja.

Marija je biblijsko ime. Nosi ga više

osoba koje se spominju u Svetom pismu. Najčasnija je Isusova Majka, koju kršćani oslovljavaju: Blažena Djevica Marija, Majka Božja (Bogorodica). Upravo s obzirom na nju, Marija je stoljećima najraširenije ime u kršćanskim zemljama, s vrlo mnogo inačica, a često i u sklopu s drugim imenima. Naš je oblik Marija prema latinskom izričaju: Maria. U izvornome hebrejskom jeziku je Mirjam. Mariolozi iznose šezdesetak pokušaja tumačenja ovog imena, ali značenje riječi ostaje i dalje dvojbeno. U aramejskorn jeziku ime se izgovara Mariam, pa jedno tumačenje kaže da dolazi od riječi mar(a)- gospođa, uzvišena ili prema staroegipatskoj riječi mry(t) -ona koju Bog ljubi. Drugi tumače da hebrejska riječ Mirjam dolazi od hetitske riječi (imena) Maria u značenju koja je kao kopljje, riječ mari , naime, znači kopljje. Iz niza hrvatskih oblika i inačica ovog imena navedimo samo neke: Marica, Mara, Mare, Marijica, Maca, Maka, Mani, Marea, Marelja, Maruna, Maša, Mariška, Mica, Mija, Mima, Mimi, Mimica, Minka, Marijana, Mirjana, Maja, Jana, Marijeta, Marika, Rika, Meri, Merina, Merinka, Merlin, Lina... I oblici muških imena dolaze od Marija: Marijan, Jano, Janko, Maro, Mario, M a r i n k o , M a r o j e , M a r i o f i l , Marioljub... Zanimljivo je spomenuti da je ime Marija stoljećima bilo rijetkost. Naime, u prvim kršćanskim stoljećima, vjernici iz poštovanja prema Isusovoj majci nisu ovo ime nadijevati djeci (kao ni ime Josip). To poštovanje u nas vrijedi i danas za ime Isus. Ne nadijeva se, dok je, primjerice, u zemljama španjolskoga govornog područja vrlo često (Jesus, prema latinskom). Ni u srednjem vijeku ime Marija nije bilo rašireno u puku, premda su upravo tada nastajale i bile vrlo žive mnoge marijanske pobožnosti. Ime se tada davalo ponajviše osobama kraljevskoga i plemićkoga staleža. Tek od 15. stoljeća do danas ime se proširuje u svim društvenim slojevima. Kod redovnica je Marija često kao prvo ime uz još jedno redovničke ime, na primjer sestra Marija Klementina, sestra Marija Blaženka... I inače, da bi se razlikovale mnoge Marije, ušla su u običaj dvojna imena, pisana rastavljeno ili sastavljeni: Marija Ana (Marijana) ili Anamarija, Vjeramarija, Marijaterezija,

Marijaluja, Marijandela, Rozamarija i slično. I drugi narodi, uz puni oblik, imaju i skraćene oblike Marijina imena: u Engleza je Mary, skraćeno May, Molly; u Nijemaca skraćeno Mia, Ria; u Francuza su umanjenice Marion, Manon; u Talijana umanjenice Marietta, Maritta, skraćeno Rita, Mariella; u Španjolaca umanjenica Marita; kod Rusi Mara, Marja, Manja, Maša... Osobe koje nose Marijino ime slave imendan na jedan od mnogih marijanskih blagdana u kalendaru, i to po izboru. Redovito onaj koji je najbliži datumu rođenja. Tako mnoge imaju imendan na blagdan Imena Marijina (12. rujna), na Blagovijest (25. ožujka), na Veliku Gospu (15. kolovoza), na svetkovinu Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije (8. prosinca). Na spomendan Blažene Djevice Marije Kraljice 22. kolovoza, imendan slave osobe koje nose ime Regina (latinski regina-kraljica), također i Vladislava. Posebno bi se moglo govoriti, a ovdje tek spomenimo, o imenima prema nekim Marijinim vlastitostima: na primjer Imakulata, Blaženka, Beata, Vizitata, Benedikta, Inviolata... U književnosti i u likovnoj umjetnosti Marija je tema bezbrojnih djela. Dovoljno je reći da nema crkve bez njezine slike ili kipa. U kršćanstvu je Marija štovanja od svih svetaca. Posvećene su joj nebrojene crkve, oltari i kapele, pod njezinu su se zaštitu svrstale mnoge i raznolike redovničke i laičke zajednice, skupine i društva. Ona je (teološki gledano) slika Crkve i uzor svakoga vjernika. Mnogo je svetica imenom Marija, ali su one manje poznate, malo kada u pučkim kalendarima i malo tko ih odabire kao svoj imendan. Spomenimo samo jednu: Marija Goretti (1890.-1902.), djevojčicu-mučenicu, rodom iz Italije. Braneći svoju nevinost od napasnika, zadobila je mnoge ubode nožem i od toga ubrzo umrla. Svetom je proglašena godine 1950. Spomendan joj je 6. srpnja. Među sveticama slavi se i Marija Saloma, Isusova učenica, žena Zebedejeva i majka dvojice Isusovih apostola Jakova i Ivana. Ona je stajala pod križem kad je Isus umirao i bila među ženama koje su prve otkrile prazan Isusov grob na uskrsno jutro. U kalendaru je 22. listopada.

Nastavit će se...

Vječni nemir prognanih

U romanu su sami mrtvi stvarne osobe...

U župnom uredu možete kupiti knjige našeg kotorvarošanina g-dina Jozu Mariću s nazivom „Vječni nemir prognanih s očevog ognjišta“, I i II dio.

Jozo Marić je određeni broj knjiga darovano župnom uredu sa željom da sav prihod od prodaje istih ide za potrebe crkve.

Knjiga govori o životu seljaka, ratnika i radnika u dvadesetom stoljeću. Knjiga opisuje običan život, napredak, znoj, suze i krv, te glavne društvene događaje koji su određivali sudbine malog čovjeka, zemlje, naroda i države.

Lijepo bi bilo da svako od vas ima ovaku knjigu u svom domu.

Viki

NISKI KRVNI TLAK

PITANJE

Imam niski krvni tlak koji mi često pravi teškoće, pogotovo ujutro kad ustajem iz postelje, osjećam kao da će se srušiti. Nadam se da ćete mi pomoći da se riješim tih tegoba.

Sniženi krvni tlak (hypotensio ili hypotonia) medicina ne smatra bolešću. Često se javlja kod mršavih osoba, u slučaju iznenadne promjene položaja tijela – kad sjedite ili ležite pa naglo ustanete, manjka tekućine i soli u organizmu, bolesti nekih organa, psihičkih smetnji... Kažu da će onaj tko ima niski krvni tlak dugo živjeti. Međutim, opasno je ako se stalno izmenjuju visoki i niski krvni tlak. Za liječenje sniženoga krvnog tlaka preporučujem sljedeće.

Polagano ustajanje iz postelje. Kad se probudite, nemojte odmah i naglo ustajati. Ispružite nekoliko puta polagano noge i ruke. Postupno se dignite, ostanite nekoliko trenutaka u sjedećem položaju i onda polagano ustanite iz postelje.

Tuširanje. Nakon ustajanja istuširajte se naizmjeno hladnom i topлом vodom te na kraju samo hladnom. Najbolje je da to činite prije spavanja i ujutro. Najprije hladnom vodom istuširajte obje noge, počevši od

prepona prema dolje do tabana i prstiju, zatim obje ruke, od ramena do vrška prstiju, i na kraju cijelo tijelo. Djelotvorno je da tijekom dana nekoliko puta na dan stavite na 30 sekundi ruke od prstiju do sredine nadlaktica u hladnu vodu.

Kupelj nogu. Tabane namažite uljem od gospine trave (*Hyperici aetheroleum*), a onda ih stavite u kupelji i u njoj držite 20 minuta – voda u početku mora biti temperature 35 °C, a onda se povećava dok nakon 20 minuta ne bude 42 °C. Obrišite se i obujte tople čarape. Najbolje je da to činite prije spavanja.

Pijenje tekućine. Popijte šalicu kave, čaja ili nekoga drugog pića koje sadržava kofein jer on pojačava cirkulaciju i tako povisuje tlak. Na dan popijte najmanje 2-3 litre tekućine, vode ili čaja te 1-2 šalice kave.

Lagani sport. Osim tuširanja topлом i hladnom vodom korisno je za očvršćenje tijela da se redovito bavite nekim laganim sportom. Osobito su zdrave duge šetnje, plivanje, vožnja bicikla itd.

Čaj od imele (*Viscum album*). Imela djeluje dvojako – ako je krvni tlak nizak,

ZDRAVLJE

podije ga, a ako je visok, smanjuje ga. U staklenu posudu ulijte dvije šalice hladne vode, dodajte dvije vrhom pune male žlice imelinih listova, ostavite preko noći (10-12 sati), ujutro podgrijte (ne smijete kuhati) i procijedite. Popijte po šalici ujutro i predvečer. Kura traje tri mjeseca. Čaj pijete tri tjedna, tjedan stanke pa opet tri tjedna pijete itd.

Čaj od običnoga gloga (*Crataegus laevigata*). U šalici vrele vode stavite vrhom punu malu žlicu glogovih listova i cvjetova, ostavite pet minuta, procijedite, dodajte malo meda te popijte toplo i na gutljaje. Tijekom šest tjedana svakoga dana popijte tri šalice čaja, tjedan pauzirajte i ponovite kuru još šest tjedana.

Čaj od ružmarina (*Rosmarinus officinalis*). U šalici vrele vode stavite vrhom punu malu žlicu ružmarinovih listova, ostavite 10 minuta poklopjeno, procijedite, dodajte malo meda te popijte toplo i na gutljaje. Po šalici popijte pola sata prije doručka, ručka i večere. Čaj ne smijete piti prije samog spavanja jer može poremetiti san.

Cajna mješavina AV. Stavite vrhom punu malu žlicu mješavine od 50 g miloduha (sipanta, izopa, *Hyssopus officinalis*), 50 g ružmarinovih listova (*Rosmarini officinalis folia*), 50 g glogovih listova i cvjetova (*Crataegus laevigata*), 50 g lavandinih cvjetova (*Lavandula officinalis*), 25 g listova metvice (*Mentha piperita*) i 25 g brđankinjih cvjetova (*Arnica montana*) u šalici vrele vode, ostavite pet minuta poklopjeno, procijedite, dodajte malo meda te popijte toplo i na gutljaje. Na dan popijte tri šalice čaja tijekom šest tjedana, tjedan pauzirajte i ponovite kuru još šest tjedana.

Kura. Kod niskoga krvnog tlaka, osim pijenja navedenih čajeva, svakako provedite i sljedeću kuru. U svakodnevna jela stavljajte samo morsku sol. Ujutro popijte čašu vode s malo morske soli. Svaki dan operite tijelo čajem od ružmarina, dodavši mu veliku žlicu iscjedine brđanke (*Arnica montana*). Svaki dan jedite namirnice s dosta biljnih bjelančevina, kiselo mlijeko i orahe. Tek uz takvu kuru čajevi doista djeluju!

Ružmarinovo vino. U bocu širokog grla stavite 20 g ružmarinovih listova i dodajte 0,75 litre kvalitetnoga, jakoga bijelog vina (koje će iz ružmarina rastopiti ljekovitu tvar kamfor) te ostavite pet dana na toplome. Pijte po čašu vina tijekom ručka i večere.

Camphora Synergon Nr. 5 (Kattwiga). Ako svi ti savjeti ne urode poboljšanim tlakom, nabavite kapi **Camphora Synergon Nr. 5**. Sastoje se od gloga (*Crataegus*), bijele čemerike (*Veratrum album*), kaktusa i drugog. Preventivno se pije tri puta na dan po 15 kapi s vodom. U nuždi se uzima 20 kapi, ali ih nemojte gutati, nego ih držite što dulje u ustima jer ih organizam uzima preko sluznice u ustima. Nakon pet minuta ponoviti.

Prehrana. I kod niskoga krvnog tlaka potrebna je pravilna prehrana s dosta svježega voća i povrća. Nemojte jesti banane – neke bi osobe s niskim krvnim tlakom mogle pasti čak i u nesvijest nakon što je pojedu.

STEZANJE OKO SRCA

(angina pektoris)

Imam često pritisak, žarenje ili nelagoduiza prsne kosti. Osobito osjećam bol za vrijeme tjelesnoga

npora. Bio sam na detaljnim pregledima i specijalist mi je ustanovio anginu pektoris. Kakva je to bolest i moželi li se liječiti travama?

Navedene smetnje i bolovi u sredoprsju, širenje boli u lijevu ruku, lopaticu, vrat i donju čeljust, upućuju na postojanje angine pektoris ili stenokardije (stezanja oko srca, srčani grč). Ona nastaje zbog suženja krvnih žila koje opskrbljuju srce. „A svrh svega, čuvaj svoje srce, jer iz njega izvire život“ (Mudre izreke 4, 23). Srce je poprečno-prugasti mišić u obliku kruške, vrhom prema dolje; čudesna sisaljka koja osposobljava i opskrbljuje cijelo tijelo. Razdijeljeno je u četiri šupljine: dvije gornje, desnu i lijevu pretkljetku i dvije donje, desnu i lijevu klijetku. U desnu pretkljetku iz vena dolazi nečista krv s ugljičnim dioksidom iz raznih organa, a u lijevu pretkljetku čista krv s kisikom iz pluća. Pretkljetke potiskuju krv u klijetke. Iz lijeve klijetke žilom kucavicom čista krv s hranjivim sastojcima i kisikom ide u tijelo, a iz desne klijetke nečista krv teče u pluća gdje ostavi ugljični dioksid, a uzme kisik. Srčani bolesnici moraju ozbiljno shvatiti svoje zdravstveno stanje, držati se liječnikovih uputa, uzdržavati se od alkohola i pušenja, izbjegavati masna i slana jela. Isto tako moraju izbjegavati sve teže tjelesne aktivnosti. Osobito je ozbiljno ako bol traje duže od 30 minuta i ako se to događa usprkos uzimanju lijekova. Angina pectoris sedmi je najčešći razlog za hospitalizaciju u Hrvatskoj (10.826 slučajeva tijekom 2008.)

Osim lijekova, predlažem da u dogovoru s liječnikom uzimate i sljedeće biljne pripravke.

Obični ili bijeli glog (*Crataegus laevigata* ili *monogyna*). U šalicu vrele vode stavite do vrha punu malu žlicu glogovih cvjetova i listova ili samo cvjetova, ostavite poklopljeno 5-10 minuta, procijedite i popijte toplo i na gutljaje. Pije se po jedna šalica 15 minuta prije doručka, ručka i večere tijekom tri tjedna. Slijedi tjedan stanke pa se kura ponovi. Uz ovaj čaj tijekom dana se piju tri šalice još jednoga od ovdje spomenutih čajeva.

Čajna mješavina CN. Treba vam po 20 g imele (*Viscum album*), cvjetova gloga (*Crataegus laevigata* ili *monogyna*), rutvice (*Ruta graveolens*), poljske

preslice (*Equisetum arvense*) i rusomače (*Capsella bursa-pastoris*). U tri šalice hladne vode stave se tri vrhom pune male žlice imele i ostave 12 sati poklopljene, nakon čega sve procijedimo. Sve druge ljekovite biljke dobro izmiješamo. U tri šalice vrele vode dodamo tri do vrha pune male žlice ove mješavine, ostavimo 5-10 minuta poklopljeno, procijedimo i dodamo u tri šalice čaja od imele. Tijekom dana popijemo ovih šest šalica čaja. Pije se tri tjedna, slijedi tjedan stanke i kura se ponovi. Nakon toga se mogu pitи drugi ovdje navedeni čajevi. Nakon mjesec dana uzdržavanja od ove mješavine, može se ponoviti cijeli ciklus. Rutvica nije za trudnice jer izaziva trudove i pobačaj.

Hladna kupelj. Vrlo je djelotvorno u ljeto između obroka provesti hladnu kupelj. Napunite kadu hladne vode tako da voda može doći do iznad kukova. Sjednite polagano u kadu, lagano trljajte rukama bokove, trbuh i prsa oko 5-6 minuta. Odjenite se i šetajte nekoliko minuta. Nastat će veliko olakšanje, a povećava se i opći tonus organizma.

Oblozi s moštom ili octom. Provreо mošt ili, kad ga nema, jabučni ocat razrijeden vodom u omjeru 1:1, stavite na vatru da zakipi. U njega potopite obloge (gazu ili krpe) i stavite ih na ruke, čitavu šaku, a najbolje bi bilo od vrha prstiju pa do polovine podlaktice. Oblozi neka budu što topliji, pazeci da vas ne opeku. Krvne žile srca tim se oblozima rasterećuju i šire. U isto vrijeme oblozi djeluju umirujuće i napadaji brzo nestaju. To je osobito djelotvorno i korisno kod vrlo jakih napadaja. Postupak se obavlja najviše dva puta na dan kroz tjedan dana, a nakon toga samo ako se pojave srčane smetnje, tj. ako osjetite anginu pektoris.

Prehrana. Hrana se mora sastojati od više obroka na dan i biti što laganija, imati što manje životinjskih, a što više biljnih masti i bjelančevina. Preporučujem jesti svježe voće i povrće, alge, artičoku, češnjak, mrkvu, bijeli i crveni kupus, jagodu, trešnju, pivski kvasac, suncokretovo sjeme, limun, jabuku, orahe, lješnjake, borovnicu, soju, raž i grožđe. Od ulja je najkorisnije hladno prešano maslinovo, orahovo i suncokretovo.

Ugroženi koralji

Ekologija je prirodna znanost koja proučava odnose među živim organizmima, njihov utjecaj na okoliš u kojem obitavaju, te utjecaj tog okoliša na njih.

U 119. Glasniku pisali smo o borbi protiv velike količine otpada u morima i oceanima. Taj otpad utječe na mnoge živote u morima, pa i na koralje. Život podmorja povezan je sa zbivanjima koja su prouzročena nebrigom o našoj Zemlji. Mnogo je čimbenika (zagrijavanje mora, velike količine otpada i sl.), koji uzroku nesklad i time ugrožavaju kako život na kopnu tako i u moru.

Zbog štete koju prave ljudi, znanstvenici upozoravaju da je sve manje vremena za spašavanje mora. Na samitu o oceanima organiziranom u Balliju, stručnjaci pokušavaju pronaći način kako koristiti morska blaga, a da ih ne uništavamo.

Studije pokazuju da četvrtina koralja u svijetu nestaje, kao i da su pred istom prijetnjom i mnogi drugi životi. Jedan od jedinstvenih koraljnih grebena blizu obala Kolumbije mogao bi biti

uništen zbog planova Vlade da izgradi duboki komercijalni kanal u tom području.

Izbjeljivanje korala, proces koji pogoda koraljne grebene zbog povećanja temperature morske vode, povećano je gotovo petostruko od 1980-ih, saopštili su istraživači.

Veliko odumiranje koralja ranije se dešavalo svakih 25 do 30 godina, a sada u prosjeku svakih šest godina, navedeno je u izvještaju objavljenom u časopisu *Science*.

"Prije 1980-ih masovno izbjeljivanje korala bilo je nepoznаница, ali sada su izbjeljivanje na regionalnoj razini i masovno odumiranje koralja postali nova normala širom svijeta s obzirom na to da temperature nastavljaju rasti", rekao je autor studije Terry Hughes, direktor Centra za istraživanje koralja Australijskog istraživačkog vijeća (ARC).

Istraživanjem je obuhvaćeno "izbjeljivanje" koralja na 100 lokacija širom svijeta od 1980. do 2016., prenosi Beta.

Od 1980. rizik od velikog

odumiranja koralja godišnje je povećan za četiri posto.

Više milijuna ljudi u svijetu zarađuje za život zahvaljujući koraljima, bilo da je u pitanju turizam ili ronjenje, a na koraljnim grebenima žive brojne ribe i druga morska stvorenja.

www:balkans.aljazeera.net/tema/ekologija

Banja Luka

Katedrala Sv. Bonaventure

Krajem svibnja 2018. bila sam u Banja Luci na obilježavanju maturalne obljetnice. Jutro tmurno i najavljuje kišu. Sjedim u vlaku s pet šest putnika i čitam Portret nevidljivog čovjeka u knjizi Izum samoće Paula Austera. Čudi me zašto putnici zaobilaze vlakove, uredni su i komotni.

Iz Sarajeva do Banje Luke stignu brže od autobusa, a vožnja je puno udobnija. Susret s mojo srednjoškolskom generacijom bio je zanimljiv, a i Svevišnji nam je podario sunčan dan, hvala Mu. Ovog puta sam dulje boravila u gradu, pa bih i čitateljima Glasnika predložila da malo prošeću ovim lijepim

MOJE PUTOVANJE

gradom, a ne da samo protrče kroz ovaj grad kao što sam ja do sada radila.

Banja Luka je drugi grad po veličini u Bosni i Hercegovini. Sveučilišni je i gospodarski centar entiteta Republika Srpska. Imo oko 180 000 stanovnika. Smjestila se na nadmorskoj visini 154 m u udolini između dinarskih planina na jugu i panonske ravnicu na sjeveru. Sredinom grada protječe Vrbas gdje mu se pridružuju Urbanja, Crkvena i Suturlja. Prvi put spomenuta je 6. 2. 1494. u dokumentu kralja Vladislava II. Jagelovića, kojim za kaštelana postavlja Jurja Mikulasića.

Ovo je područje bilo naseljeno, prema arheološkim podatcima, još u neolitu.

Nalazi se na putu od Dalmacije do Panonije, pa su Rimljani na ušću Crkvene u Vrbas sagradili vojnu utvrdu – kaštel, a Banjolučani je zovu Kastel. Spada među najstarije građevine u

Bosni i Hercegovini. Tvrđava je ogradena debelim zidom. Tu je ljetna pozornica, dječje igralište i Zavod za zaštitu kulturnog i prirodnog nasljeđa. Iz IPA fondova dobivena su sredstva za obnovu ovog povijesnog zdanja.

U gradu je Motorfest (25. - 26. 5. 2018.), pa je grad pun motorista (bajkera). U okviru ovog festa u Kastelu su nastupale glazbene skupine iz Španjolske, Italije, Kanade. Trebao je nastupiti i poznati „Let 3“ iz Rijeke, ali njima je onemogućen nastup, nisam saznao razlog.

U šestom i sedmom stoljeću ovo područje naseljavaju Hrvati i podižu grad na ušću Vrbanje u Vrbas – Vrbaski grad. U sastavu je hrvatskog kraljevstva, od 1102. u hrvatsko-ugarskom kraljevstvu (u Slavonskoj banovini). Za vrijeme Kotromanića u sastavu je Bosanske banovine. U to vrijeme se javlja i novi naziv - Banja Luka (u značenju Banska livada, po banu).

Osmanlije su Banju Luku osvojile 1528. Nakon pada utvrde Kotor (Kotor Varoš). Tada ovo područje ima dva grada – Banja Luka, Zweczaycumcastro Verbas. Osvajajući Banju Luku turske vojskovođe izvješćuju da su Gornji grad - Gornji Šeher oteli od nevjernika. Novi grad - Novi Šeher oko ušća Crkvene u Vrbas, posebno je uobliočio i izgradio Ferhat-paša Sokolović od 1579. do 1587. gradeći i poznatu džamiju Ferhadiju te, za ono vrijeme, bitne javne objekte.

Telegrafska centrala je uspostavljena 1866. Prva željeznička

pruga izgrađena je 1873. od B. Luke do Dobruljina (Bos. Novi – sada Novi Grad). U siječnju 1873. krenuo je prijevoz putnika ovom željeznicom, a kasnije je povezana sa Siskom i Bećom.

Dolaskom Austro-Ugarske 1878. počinje modernizacija grada i B. Luka dobiva obrise slične većim gradovima carevine. Tada posađeni drvoređi i danas krasiti ovaj grad (u centru grada su porušena stara stabla i zasađena nova) odolijevajući svim budućim planskim i neplanskim širenjima grada. Gimnazija tzv. Velika realka otvorena je 4.10.1895. i pohađala su je samo muška djeca. Učenice su u ovu školu krenule tek 1912.

Franjevci su u Banja Luci izgradili prvi samostan 1378. Koliko puta je rušen i ponovno građen, pa i nedavno 8. 5. 1995. crkva i franjevački samostan na Petrićevcu su uništeni iako u ovom gradu nije bilo ratnih djelovanja. Uz ljudske žrtve (umro fra Alojzije Atlja) i veliku materijalnu štetu, koje strahote i muke su pretrpjeli svi što su se tog dana, odnosno noći nalazili u samostanu? Ruševine crkve uklonjene su u svibnju 2003., pred dolazak pape Ivana Pavla II. kada je 22. lipnja na Petrićevcu proglašio blaženim Banjalučanina Ivan Merza (1896.-1928).

Dan ovog blaženika slavi se 10. svibnja). Katolički školski centar nosi njegovo ime. Nova crkva na Petrićevcu je, sredinom 2008. građena po projektu akademika Ivana Strausa, iz Sarajeva, rođenog Banjalučanina. Možda je najpoznatiji fratar Fra [Ivan Franjo](#)

Hram Hrista Spasitelja

Jukić, rođen je [1818](#). Pored svećeničkog poziva bavio se književnošću i mnogim općenarodnim problemima i potrebama, pa su ga Turci poslali u Istanbul gdje je zatvoren. Umro je u Beču 20.5.1857. Najbolje je da posjetite samostan i sami se uvjerite u neuništivost i izdržljivost male braće i njihova rada.

Nedaleko franjevačkog samostana je Dom za stare Caritasova socijalnog centra „Ivan Pavao II.“. Ima u ovom gradu još nekoliko domova za smještaj i brigu o starijim. Caritas Banjalučke biskupije bio je pri ruci nevoljnima u nedavnom ratu, a i danas su mnogi upućeni na ovu humanitarnu ustanovu.

Redovnici trapisti došli su u banjalučki kraj 1869. iz njemačke opatije Mariawald. Ovaj red je posvećen povučenom kontemplativnom životu po geslu sv. Benedikta „moli i radi“. Utemeljili su samostan Marija Zvijezda u Delibašinom Selu. Uz duhovni rad i školstvo pokreću mnoge gospodarske projekte: prva elektrana, pivovara, mljekara s izradom poznatog sira Trapista te zanatski radovi. Ova zajednica trapista do Prvog svjetskog rata bila je najveća zajednica u svijetu. Kraljevska i socijalistička Jugoslavija te nedavni rat gotovo su uništili zajednicu. Posjetite Mariju Zvijezdu i pogledajte izložbu „140 godina trapista“, a možete kupiti i knjigu austrijskog novinara Nikolasa Friedwagnera „Marija Zvijezda i njezini trapisti“, tiskanu dvojezično: hrvatski i njemački. U Mariji Zvijezdi danas žive samo dva

Kastel (Kaštel) - rimska vojna utvrda

redovnika. Uživat ćete u povijesnim spoznajama, a kod ljubaznih domaćina možete nabaviti čuveni sir Trapist, raznih likera i biljnih pripravaka za pojedine zdravstvene probleme.

Banjolučka biskupija utemeljena je 1881. Biskup Josip Stadler je prvi apostolski upravitelj ove biskupije. Fra Marijan Marković je na istoj dužnosti 1884. - 1912. Prvi rezidentni biskup je fra Jozo Grgić 1912. - 1946. Potom je Mons Smiljan Čekada apostolski upravitelj 1946. - 1951., pa Dragutin Čelik 1951. - 1958. Mons. Alfred Pichler je rezidencijalni biskup 1959. - 1989. Od 1989. godine biskupijom upravlja mons. Franjo Komarica. Banjolučanin je, rođen na području franjevačke župe Petrićevac. Prva katedrala u gotskom stilu građena od 1884. do 1887. Teško je oštećena u potresu 1969. godine, pa je srušena. Sadašnja katedrala je izgrađena 1973. u suvremenom stilu – oblik šatora. U povodu 120. obljetnice osnutka Biskupije temeljito je obnovljena 2001. Uz katedralu je 1885. izgrađena biskupijska kuća. Nedavno je preuređena u Caritasov medicinski centar, koji je na raspolaganju siromašnim pacijentima. Svećenički dom je sagrađen 1989. U domu je Ordinarijat, stan za biskupa i suradnike, kao i stanovi za starije bolesne svećenike, a tu su smještene i druge biskupijske ustanove.

Patron – zaštitnik katedrale je sv. Bonaventura (1221. - 1274.). Ovaj svetac je iz franjevačkog reda. Crkveni je naučitelj. Bio je general franjevačkog

reda od 1257. Organizirao je franjevački red iznova tumačeći misao sv. Franje. Mnogi ga smatraju drugim utemeljiteljem ovoga reda i franjevačke škole. Nije želio biti biskup, ali je 1273. morao prihvati kardinalsku titulu i sudjelovao u radu Drugog lionskog sabora (Lyon 1274.). Mnogo je radio na ujedinjenju istočne i zapadne crkve. Zaštitnik je teologa i znanstvenika. Spomendan mu je 15. srpnja.

U gradu djeluju sestre Klanjaliteljice Krvi Kristove, Milosrednice sv. Vinka i Misionarke Ijubavi (sestre Majke Terezije).

Pravoslavna je bogoslovija u Banjoj Luci otvorena 1866. Njezin prvi upravitelj bio je Vaso Pelagić (1833. - 1899.), narodni učitelj i veliki zagovornik zdravog načina življenja. Njegova knjiga „Narodni učitelj“, koja je mnogo hvaljena, predstavlja naputke za zdrav život i liječenje bolesti prirodnim sredstvima. U gradu je sjedište Banjolučke eparhije Srpske pravoslavne crkve s episkopom Jefremom na čelu. Episkop je zamonašen u manastiru u Liplju (K. Varoš). Saborna crkva Hrista Spasitelja zadivljujuće veličine i ljepote izgrađena je nedavno u centru grada na mjestu gdje je u Prvom svjetskom ratu porušena pravoslavna crkva Svete Trojice. Nova pravoslavna crkva Svete Trojice izgrađena je 1963. - 1965. Kao srednjoškolka u ovu pravoslavnu crkvu odlazila s mojom školskom kolegicom Ikom (Ikonija). U gradu je i crkva Svetih apostola Petra i Pavla. Oko Banja Luke je niklo mnogo novih pravoslavnih

crkava.

Sada se radi na pripremi izgradnje rusko-srpske crkve. Temelj projekta je petokupolna crkva sa zvonikom u vidu šatora po uzoru na stare ruske crkve. U njoj će biti tri oltara: u ime Preobraženja Gospodnjeg, Carskih mučenika te Svetog Simeona i Save.

Legenda kaže da su Ferhadiju, najuspješniji arhitektonski objekt u 16. stoljeću, gradila tri majstora. Najveća i najljepša u ovim krajevima. Pošto su čuli da će ih paša pogubiti da ne bi više nigdje nikada mogli napraviti nešto takvo, izgradile sebi krila i poletješe s vrha džamije da se spase. No, krila nisu dugo izdržala pa su poginuli. Mjesta njihov stradanja – sada dijelovi grada, nazivaju se po njima: Petrićevac, Pavlovac, a treći padajući polomi rebara, pa se to mjesto nazva Rebrovac. Ferhadija je srušena je 7. 5. 1993. Istovjetna srušenoj izgrađena je i svečano otvorena 2016. U nedavnom ratu srušeno je mnogo islamskih vjerskih objekata. Obnavljaju se još neke džamije. Kao uspomenu na rušenje Ferhadije, Islamska zajednica Bosne i Hercegovine je 7. 5. proglašila Danom džamija.

Židovska zajednica ima kulturni centar "ArieLivne", koji djeluje od 2014. godine, a osnovni cilj je promoviranje mira, humanizma i pravde. Prvi je objekt ovog tipa sagrađen na Balkanu od završetka Drugog svjetskog rata. Osnovni zadatak centra je čuvanje kulturne tradicije židovskog naroda. Nalazi se u Ulici Gavre Vučkovića 2.

Ovaj grad je poznat i po toplicama u Budžaku i Gornjem Šeheru, koji se danas zove Srpske toplice.

Doći, a ne jesti „Mujine čevape“ nije potpun doživljaj grada. Uz čevape će vam goditi poznato banjolučko pivo Nektar iz suvremene pivare, koju su davno utemeljili trapisti. U središtu grada i uz obale Vrbasa puno je većih i manjih ugostiteljski objekata u kojima će rado ispuniti vaše želje.

Možete voziti dijak – uski dugi čamac čije veslo je duga motka.

Da vam ne govorim o gospodarskim, sportskim i kulturnim zbivanjima, zadržite se u ovoj ljepotici bogatoj zelenilom i udahnite svježinu Vrbasa.

Luca Koroman

HUMOR.HUMOR.HUMOR.HUMOR.

Državnom liječniku ne možeš dokazati
da si bolestan,
a privatnom da si zdrav.

Mujo, ispričaj mi jedan vic.
E moj Haso, nema više viceva, sada je
sve istina.

Naslonio se debeli policajac na ogradu
vrtića.
Dolazi teta i pita: Čekate li vi dijete?
A on će: Ma, ne ovo mi je od pive.

Pitaju Ivicu: koga više voliš, mamu ili
tatu?
Volim i mamu i tatu.
A, koga više?
Više nikoga!

Ulovio student zlatnu ribicu.
Ispunit ću ti jednu želju, ako me pustiš.
Kako jednu, zar nisu tri?
Eeee, sada je po Bolonji.

Pita Mujo Hasu kakva je razlika
između džaba i besplatno.
Haso: To je jednostavno objasniti:
škola je besplatna, ali ti si džaba u nju
iš'o.

Karamel kocke

Sastojci:

2 šalice brašna (od bijele kave)
20 karamel bombona koje idu u tijesto
1 žlica (mala) praška za pecivo
2 jaja
1 šalica smeđeg šećera
1,5 dcl. ulja
1 vanilija šećer i još nekoliko bombona da bi se komadići
stavili na kocke

Priprema

Karamele isjeći na 4 kockice.
Pjenasto umutiti jaja i šećer, dodati brašno izmjješano s
praškom za pecivo, karamelama, vaniliju šećerom i
uljem. Sve dobro izmjješati žlicom. Pećnicu zagrijati na
200 stupnjeva. Tijesto vaditi malom žlicom i stavljati na
papir za pečenje na odstojanju jer će se raširiti prilikom
pečenja. Kada se napola ispeku i već formiraju oblik,
malo utisnite još dva ili tri komadića bombona na vrhu.

Od ovih sastojaka dobit ćete oko 30 kockica.

Nema raja bez rodnoga kraja!